

Nr 226.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lönereglering för lärare vid statsunderstödda folkhögskolor och lantbruksundervisningsanstalter m. m., såvitt propositionen avser folkhögskolorna, jämte i ämnet väckta motioner.

(5:e avd.)

I propositionen nr 235 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 31 mars 1950, föreslagit riksdagen att godkänna i propositionen framlagda grunder för en lönereglering för lärarpersonalen vid de statsunderstödda folkhögskolorna och lantbruksundervisningsanstalterna, avsedd att om möjligt träda i tillämpning den 1 juli 1951.

Propositionen har hänvisats till statsutskottet, i vad den avser lönereglering för lärare vid statsunderstödda folkhögskolor, och i övrigt till jordbruksutskottet.

Beträffande motiveringen för ifrågavarande förslag, i vad det avser lärare vid de statsunderstödda folkhögskolorna, får utskottet, i den mån ej redogörelse härför lämnas i det följande, hänvisa till propositionen s. 1—72 samt 111—112.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Sandler m. fl.* (I: 483) och den andra inom andra kammaren av herr *Kyling m. fl.* (II: 574), i vilka motioner hemställts att riksdagen för sin del ville besluta, att en lönereglering för folkhögskolans lärarpersonal genomföres i huvudsaklig överensstämmelse med det av 1941 års lärarlönesakkunniga framlagda förslaget.

I fråga om de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framställda yrkandena, får utskottet, i den mån ej redogörelse härför lämnas i det följande, hänvisa till motionen II: 574.

Propositionens huvudsakliga innehåll, såvitt angår lärare vid statsunderstödda folkhögskolor.

I propositionen föreslås, att principbeslut skall fattas om en lönereglering för lärarpersonalen vid statsunderstödda folkhögskolor samt lantbruks-, lantmanna- och lantushållsskolor i anslutning till det statliga lönesystemet, avsedd att om möjligt träda i kraft den 1 juli 1951. Detaljbestämmelser äro avsedda att föreläggas 1951 års riksdag, vilken även torde

få att pröva frågor om omläggning av statsbidragssystemet och statsbidragens storlek beträffande förevarande skolformer.

I fråga om *folkhögskolorna* innebär förslaget bl. a., att vid folkhögskola med både vinterkurs och sommarkurs minimitiden för vinterkursen skall utsträckas från 21 till 22 veckor samt att undervisning vid statsunderstödda fortsättningskurser och folkbildningskurser vid folkhögskola skall kunna inräknas i lärares undervisningsskyldighet. Frågan om anställningsformen och löneställningen för rektor anses böra upptagas först sedan 1941 års lärarlönesakkunniga i ett sammanhang prövat frågan om anställningsformen för såväl dessa rektorer som rektorerna inom det statliga och kommunala undervisningsväsendet. Anställning som ordinarie ämneslärare skall gälla tills vidare med sex månaders ömsesidig uppsägning. Lärare med minst tre års oförvitlig tjänstgöring i följd vid folkhögskola skall dock endast under vissa förutsättningar kunna skiljas från sin tjänst. Anställningsformerna som extra ordinarie och extra lärare ha utformats i viss anslutning till motsvarande anställningsformer vid folkskola. Rektor, anställd vid skola med både vinter- och sommarkurs, skall vara skyldig meddela undervisning under vinterkurs 18—22 veckotimmar och under sommarkurs eller annan kurs 230 timmar. Full tjänstgöring för ämneslärare avses skola utgöra minst 840 och högst 980 undervisningstimmar för år. Vissa möjligheter att nedsätta de här för rektorer och ämneslärare angivna timtalen skola föreligga. Full tjänstgöring för övningslärare skall omfatta 1 000 undervisningstimmar för år.

Beträffande löneställningen föreslås, att ordinarie ämneslärare skall placeras i lönegrad Ca 26, extra ordinarie ämneslärare i Ce 24 eller Ce 21 och extra ämneslärare i Cg 21 eller Cg 20. Ordinarie ämneslärare skall kunna anställas för mindre än full tjänstgöring, varvid lönen skall reduceras i proportion till minskningen i tjänstgöringsskyldigheten. Extra ordinarie och extra ämneslärares anställning skall endast avse vinterkurs, och lönen skall utgå i form av läsårsdaglön, beräknad efter ett läsår om 245 dagar (35 veckor). Övningslärarna skola inordnas under de avlöningsbestämmelser för övningslärare, som beslutats vid årets riksdag, samt placeras i lönegrad enligt följande:

	Lönegrad
Lärare i teckning, musik och gymnastik	{ Ca 21 } { Ca 23 } Ce 20
Lärare i hushållsgöromål	Ca 20, Ce 17
Lärare i kvinnlig slöjd och vävning	Ca 18, Ce 15
Lärare i manlig slöjd	{ Ca 18, Ce 17 } { Ca 16, Ce 15 }

Inledning.

För lärarpersonalen vid de statsunderstödda folkhögskolorna tillämpas — liksom för lärarna vid de lägre lantbruksundervisningsanstalterna — ett lönesystem, som i flera avseenden skiljer sig från det statliga. De förslag till lönereglering i anslutning till det statliga lönesystemet, som i olika samman-

hang framförts beträffande såväl folkhögskolorna som lantbruksundervisningsanstalterna, ha visserligen av olika skäl icke genomförts, men tanken på en sådan anslutning har aldrig helt släppts.

Den lönerreglering, som från och med den 1 juli 1947 genomfördes för statstjänstemän och tjänstemän vid viss statsunderstödd verksamhet, aktualiserade behovet av en lönerreglering för lärarna vid de statsunderstödda folkhögskolorna och lantbruksundervisningsanstalterna. Genom Kungl. Maj:ts beslut den 14 februari 1947 erhöles *1941 års lärarlönesakkunniga* i uppdrag att verkställa utredning och avgiva förslag i fråga om reglering av anställnings- och avlöningsförhållandena för lärarpersonalen vid de statsunderstödda folkhögskolorna och lantbruksundervisningsanstalterna. Frågan om lönerreglering för övningslärarna vid folkhögskolorna hade redan år 1942 hänskjutits till de sakkunniga i enlighet med anhållan av 1942 års riksdag. Lärarlönesakkunniga ha den 12 oktober 1949 avgivit betänkande med förslag till lönerreglering m. m. för lärarpersonalen vid statsunderstödda folkhögskolor och lantbruksundervisningsanstalter (SOU 1949: 50).

Över lärarlönesakkunnigas betänkande ha, efter remiss, utlåtanden avgivits av ett flertal myndigheter och organisationer.

Allmänna synpunkter.

1941 års lärarlönesakkunniga, som icke erhållit några särskilda direktiv för ifrågavarande utredningsuppdrag, ha beträffande *utredningsarbetet* framhållit i huvudsak följande.

Vid fullgörande av sitt uppdrag att verkställa utredning och avgiva förslag i fråga om reglering av anställnings- och avlöningsförhållandena för lärarpersonalen vid de statsunderstödda folkhögskolorna och lantbruksundervisningsanstalterna ha de sakkunniga funnit sig böra till behandling upptaga ett flertal med nyssnämnda anställnings- och avlöningsförhållanden sammanhängande spörsmål, såsom beträffande lärarnas tjänstgöringsförhållanden, ändrade grunder för utgående av statsbidrag, hälsovården vid skolorna, lärarnas bostadsförmåner, stadgeförslag m. m. De sakkunniga ha vidare haft att taga ställning till en för utredningen betydelsefull principfråga, nämligen huruvida det vore möjligt och lämpligt att genomföra en lönerreglering för berörda lärarkategorier i anslutning till det statliga lönesystemet. På grund av, bland annat, lärarnas vid folkhögskolorna och lantbruksundervisningsanstalterna från andra skolformer avvikande tjänstgöringsförhållanden ha vissa svårigheter mött vid utformningen av löneregleringsförslagen. De sakkunniga ha emellertid varit angelägna att finna en sådan lösning av dessa problem, att skolornas rörelsefrihet i fråga om organisation, kursernas anordning o. d. icke skall inskränkas. Förslagen ha därför i möjligaste mån anpassats efter vid skolorna i nämnda avseenden rådande förhållanden.

I fråga om folkhögskolans övningslärare ha de sakkunniga föreslagit, att dessa befattningshavare skola inordnas i den allmänna löneregleringen för övningslärare.

Beträffande *behovet av en lönereglering* för här ifrågavarande lärarpersonal ha de sakkunniga, vad folkhögskolorna angår, framhållit, att vid genomförandet av 1919 och 1942 års löneregleringar för dessa skolors lärare eftersträvats att i fråga om lönesättningen åstadkomma en viss likställighet mellan folkhögskolans och realskolans lärare. Efter år 1942 genomförda löneförbättringar för dessa båda lärarkategorier hade emellertid varit så avvägda, att relationen mellan folkhögskollärarnas och de med dem i lönehänseende tidigare närmast jämställda lärarnas löner förskjutits till nackdel för folkhögskolans lärare, särskilt i fråga om de extra ordinarie lärarnas löner. Det vore dock framförallt beträffande pensionsförhållandena som folkhögskolans lärare kommit att intaga en i jämförelse med övriga lärarkategorier missgynnad ställning.

De sakkunniga ha såsom sin mening uttalat, att en löne- och pensionsreglering för folkhögskolans lärare snarast möjligt bör genomföras. Att så sker har syntts dem angeläget särskilt med hänsyn till dels de svårigheter, som redan gjort sig märkbara i fråga om folkhögskolans lärarrekrutering, dels nödvändigheten av förbättrade pensionsförhållanden för dessa lärare.

I fråga om *val av lönesystem* ha de sakkunniga för sin del stannat för att förorda en tillämpning av det statliga lönesystemet för lärarpersonalen vid såväl folkhögskolorna som lantbruksundervisningsanstalterna.

Vid ett inordnande av lärarpersonalen vid folkhögskolorna och lantbruksundervisningsanstalterna under statens allmänna avlöningsreglemente skulle enligt de sakkunnigas mening erfordras särskilda bestämmelser i betydande omfattning. Tillämpningen av lönebestämmelserna komme på grund härav att förorsaka dem, som vid skolorna ha att handlägga dessa frågor, betydande svårigheter. Med hänsyn härtill ha de sakkunniga i stället framlagt förslag till ett särskilt, för de båda skolformerna gemensamt avlöningsreglemente.

I *yttrandena* ha de sakkunnigas förslag i allmänhet tillstyrkts, varjämte behovet av en snar lönereglering för de berörda lärarkategorierna understrukits. Principiella erinringar mot förslaget ha dock framförts av statskontoret och statens lönenämnd. Beträffande innehållet i remissyttrandena, såvitt angår folkhögskolorna, får utskottet hänvisa till propositionen s. 9—13.

Föredragande statsrådet har anfört i huvudsak följande.

Sedan remissyttrandena över de sakkunnigas förslag inkommit, har jag under ärendets fortsatta beredning blivit tveksam om lämpligheten av att nu lägga detta förslag till grund för ett principbeslut i ämnet. Jag har nämligen funnit, att förslaget på vissa punkter påkallar ytterligare överväganden. Med hänsyn bl. a. till att det ingick som ett led i resultatet av förra höstens stabiliseringsförhandlingar med personalorganisationerna att föreliggande löneregleringsfråga om möjligt skulle föreläggas 1950 års riksdag, synes dock ett uppskov med principbeslutet böra undvikas. En fördel med att nu förelägga riksdagen principfrågorna beträffande löneregleringen synes vara, att riksdagen får tillfälle att uttala sig om riktlinjerna för löneregleringen, innan detaljbestämmelser utformas.

De sakkunnigas förslag innebär, att i fråga om lärarpersonalen vid såväl

folkhögskolorna som lantbruksundervisningsanstalterna löneregleringen skulle ske i anslutning till det statliga lönesystemet. I de till Kungl. Maj:t avgivna yttrandena ha erinringar häremot endast framförts av statskontoret och statens lönenämnd. Icke heller dessa myndigheter ha emellertid helt motsatt sig en tillämpning av det statliga lönesystemet. Mot olika delar av förslaget ha däremot invändningar framförts såväl av de hörda myndigheterna som av personalorganisationer. Såsom skall framgå av den följande redogörelsen, har jag funnit flera av dessa invändningar förtjäna beaktande och i anledning därav förordad vissa ändringar i de sakkunnigas förslag. De framförda invändningarna synas mig dock icke vara av sådan natur, att de utgöra hinder för att löneregleringen vid folkhögskolorna och lantbruksundervisningsanstalterna genomföres i anslutning till det statliga lönesystemet. Jag biträder därvid de sakkunnigas uppfattning, att löneregleringen icke bör få medföra, att skolornas rörelsefrihet i fråga om organisation, kursernas anordning o. d. inskränkes, utan att i möjligaste mån nu rådande förhållanden kunna bibehållas. I anledning av vad lönenämnden anfört angående behovet av en utredning om möjligheterna att bättre utnyttja folkhögskolans resurser vill jag framhålla, att det hade varit önskvärt om 1946 års skolkommissions utredning angående folkhögskolundervisningen hade hunnit slutföras, innan löneregleringsfrågan upptoges till slutlig prövning. Då omständigheterna icke medgiva ett sådant förfarings sätt, synes det mig angeläget, att det nya lönesystemet så utformas, att det bereder möjlighet till framtida ändringar i kurstidernas längd och andra förändringar i lärarnas tjänstgöringsförhållanden utan att detta automatiskt skall medföra ändrad löneställning för lärarna. Till detta spørsmål återkommer jag vid behandlingen av frågan om tjänstgöringsskyldighetens omfattning för rektorer och ämneslärare vid folkhögskolan.

Att ifrågakvarande lärare inordnas under det statliga lönesystemet innebär bl. a., att de i fortsättningen icke bli berättigade till fri bostadsförmån utan att de få uppåra bruttolön med skyldighet att i förekommande fall erlægga hyra för tjänstebostad. Även i övrigt böra avlöningsförmånerna så vitt möjligt utgå enligt de grunder, som gälla enligt statens allmänna avlöningsreglemente. Med prövning av frågan huruvida sjukvårdsförmåner skola tillkomma ifrågakvarande lärarkategorier torde dock tills vidare böra anstå.

Vid prövningen av lärarlönesakkunnigas förslag måste även beaktas, att sådana ställningstaganden, som kunna föregripa 1949 års tjänsteförteckningskommittés arbete, böra undvikas. Närmast med anledning av vad statskontoret anfört vill jag i detta sammanhang understryka, att lärarlönesakkunnigas förslag gäller två olika skolformer, vilka visserligen ha vissa anknytningspunkter men för vilka icke med nödvändighet likartade lösningar böra sökas på föreliggande problem. Erinras må, att folkhögskolorna torde få betraktas i första hand såsom skolor för inhämtande av viss allmänbildning, medan lantbruksundervisningsanstalterna närmast ha karaktären av yrkesundervisningsanstalter. De sakkunniga ha även på väsentliga punkter föreslagit olika bestämmelser beträffande de båda skolformerna. Därest angivna förhållande beaktas, synas några mera vittgående konsekvenser av en lönereglering i anslutning till de sakkunnigas förslag icke behöva befaras.

I fråga om avlöningsbestämmelsernas utformning ha de sakkunniga stannat för att förorda bestämmelsernas sammanförande till ett för båda skolformerna gemensamt avlöningsreglemente. Ehuru i de avgivna yttrandena några erinringar icke framförts mot en sådan lösning, måste jag starkt ifrågasätta lämpligheten av att sammanföra avlöningsbestämmelserna för dessa olika skolformer till ett särskilt avlöningsreglemente. I fråga om övningslärarna vid folkhögskolorna har jag icke något att erinra mot att de

underkastas de allmänna avlöningsbestämmelser för övningslärare, som äro avsedda att gälla fr. o. m. den 1 juli 1950. Jag finner emellertid icke påkallat, att i detta sammanhang ställning tages till frågan om avlöningsbestämmelsernas utformning, utan torde detta spörsmål få göras till föremål för ytterligare övertväganden, innan förslag till avlöningsbestämmelser förelägges riksdagen.

Löneregleringen för såväl ämnes- som övningslärare torde om möjligt böra genomföras den 1 juli 1951.

Då avsikten är att nu endast underställa riksdagen principerna för en löne-reglering vid folkhögskolor och lantbruksundervisningsanstalter, begränsas i fortsättningen behandlingen till de delar av de sakkunnigas förslag, som avse anställningsformer, tjänstgöringsskyldighet och löneställning för ordinarie, extra ordinarie och extra lärarpersonal. Däremot har det icke ansetts påkallat att här ingå på de sakkunnigas förslag om arvoden till timlärare i annan mån än som erfordras för bedömande av de sakkunnigas förslag om lönebelopp för ordinarie ämneslärare vid folkhögskola. Icke heller upptagas till behandling förslagen om befattningshavarnas rättigheter och skyldigheter beträffande tjänstebostad, om hälso- och sjukvård samt om övergångsbestämmelser i anledning av löne-regleringen. Någon granskning av förslaget till avlöningsreglemente kan givetvis icke heller ifrågakomma i detta sammanhang. Stadgor för respektive skolkategorier torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda med beaktande av riksdagens beslut i berörda frågor angående lärarpersonalens anställningsförhållanden.

De statsbidrag, som för närvarande utgå till folkhögskolorna och lantbruksundervisningsanstalterna, äro av olika slag. De sakkunniga ha för folkhögskolornas del föreslagit de nuvarande statsbidragens ersättande med ett enda, nämligen 90 % av lärarlönekostnaderna. För egen del anser jag förslaget böra övertvägas ytterligare, innan statsbidragssystem och statsbidragsprocent fastställas. I det följande framlägges alltså icke något förslag i statsbidragsfrågan. Jag utgår emellertid ifrån att staten i princip skall påtaga sig ansvaret för de ytterligare kostnader, som uppkomma genom den löne-reglering som av mig föreslås.

Nuvarande förhållanden m. m.

Folkhögskolans uppgift, organisation m. m. Enligt stadgan den 5 september 1942 för statsunderstödda folkhögskolor (1942: 802; ändr. 1946: 374) skall folkhögskolan avse att åt vuxen ungdom meddela allmän medborgerlig bildning, varvid väsentlig vikt skall läggas vid en väckande, till personligt tankeliv och sedlig styrka fostrande undervisning och särskild hänsyn tagas till att eleverna lära känna sin bygd och sitt land, dess historiska utveckling och nuvarande samhällsförhållanden, dess andliga och materiella hjälpkällor. Så långt med dessa syften är förenligt, bör undervisningen därjämte ha till uppgift att bibringa eleverna sådana praktiska kunskaper och färdigheter, som kunna giva dem ökad duglighet för deras levnadsyrke.

Undervisningen skall i första rummet avse att giva eleverna sådana impulser och insikter, som kunna främja deras personliga utveckling och giva dem en levande uppfattning av deras ansvar som människor och samhällsmedlemmar. Den bör därjämte söka väcka deras håg för ökat vetande och anvisa dem vägar att förvärva sådant. Inpräglandet av enskildheter bör

begränsas och ungdomsålderns behov av självverksamhet tillgodoses. I uppfostrande syfte bör folkhögskolan begagna de tillfällen till samvaro mellan lärare och elever, som även utom undervisningen kunna erbjudas. Folkhögskolan bör därför om möjligt under kursen kunna bereda eleverna hem inom skolan.

Folkhögskola står *under inseeende av skolöverstyrelsen* samt är underkastad den kontroll och de bestämmelser i övrigt, som Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva. Folkhögskolas *styrelse* tillkommer bl. a. att antaga och entlediga rektor och lärare, att bevilja rektor och lärare sökt tjänstledighet och, där så erfordras, förordna om befattningens uppehållande under ledigheten, samt att årligen uppgöra inkomst- och utgiftsförslag för skolan.

Arbetsåret vid folkhögskola skall omfatta en huvudkurs (vinterkurs) och må dessutom omfatta en kvinnlig kurs (sommarkurs). Vinterkurs kan vara tillgänglig antingen för enbart manliga elever (manlig avdelning) eller enbart kvinnliga elever (kvinnlig avdelning) eller ock för såväl manliga som kvinnliga elever (samavdelning).

Vinterkurs och sommarkurs kunna anordnas som tvååriga, varvid andra årskursen avses för elever, som genomgått första årskursen. Även treåriga vinterkurser förekomma. Kostnaden för tredje årskursen bestrides i så fall av vederbörande huvudman.

Eleverna inom viss avdelning må, i den mån deras olika kunskaper eller antal gör det nödvändigt, vid undervisningen uppdelas i parallellgrupper.

Vinterkurs skall omfatta minst 21 veckor, därest vid skolan även är anordnad sommarkurs, och i annat fall minst 24 veckor. Sommarkurs skall omfatta minst 13 veckor. Ingår hushållsgöromål i första årskursen, skall dock denna omfatta minst 16 veckor. I nämnda kurstider må inräknas visst antal lovdagar. I kurstiden inräknas vidare dag för upprop och för avslutning.

Vid folkhögskola skall finnas en *rektor* och minst en *fast anställd ämneslärare*. Har statsbidrag utgått fem år i följd till andra årskurs av vinterkurs, skall en ämneslärare fast anställas för denna årskurs. Skolöverstyrelsen äger medgiva befrielse från skyldigheten att inrätta ämneslärartjänst med fast anställning. Ytterligare sådana tjänster må endast inrättas efter överstyrelsens prövning. Åtskilliga skolor ha erhållit rätt att tillsätta en eller flera fast anställda ämneslärare utöver minimiantalet. I en del fall har befattningen därvid knutits till kvinnlig avdelning under huvudkurs.

Rektor och ämneslärare med fast anställning kunna av styrelsen antagas antingen tillsvidare med fyra månaders uppsägningstid eller för viss tid. Efter tre på varandra följande års oförvitlig tjänstgöring i samma eller motsvarande befattning vid folkhögskola, må han dock ej kunna skiljas från sin befattning, så länge den kurs eller avdelning uppehålls, för vilken han är anställd vid skolan, där han ej befines försumlig i tjänsten.

Rektor och fast anställd ämneslärare skall, bland annat, genom studier vid universitet eller högskola eller på annat sätt ha förvärvat de insikter, som prövas nödiga för tjänstens rätta skötande. Dessutom skall rektor minst

tre år med goda vitsord ha tjänstgjort såsom lärare med full tjänstgöring vid statsunderstödd folkhögskola och fast ämneslärare minst två läsår ha med goda vitsord tjänstgjort som lärare vid under offentlig kontroll stående läroanstalt, därav vid statsunderstödd folkhögskola minst 21 veckor under vinterkurs. Skolöverstyrelsen äger dock medgiva undantag från sistnämnda behörighetsvillkor.

Utom fast anställda ämneslärare kunna anställas *extra ordinarie* och *vikarierande ämneslärare, timlärare* och *lärare i övningsämnen* till det antal undervisningens uppehållande kräver.

Extra ordinarie ämneslärare och lärare i övningsämnen förordnas av skolans styrelse på viss tid, högst en lärokurs, eller tills vidare med tre månaders ömsesidig uppsägningstid. Timlärare förordnas av styrelsen tillsvidare för viss tid, högst en lärokurs.

Undervisningsskyldigheten under vinterkurs är enligt stadgan för rektor 18—22 veckotimmar och för ämneslärare 24—28 veckotimmar. Skolstyrelsen äger nedsätta undervisningsskyldigheten, dock icke utan skolöverstyrelsens medgivande med mer än 4 veckotimmar under nämnda minimitimal. För extra ordinarie och vikarierande ämneslärare skall undervisningsskyldigheten omfatta minst 24 veckotimmar.

Alltsedan år 1945 utgår statsbidrag till *fortsättningskurser* vid statsunderstödd folkhögskola. Dylik kurs kan anordnas i anslutning till vinterkurs eller sommarkurs samt anknytas till såväl första som andra årskursen. Fortsättningskurs avser att utvidga den vid vinterkurs eller sommarkurs meddelade undervisningen. Under fortsättningskurs, vilken icke skall inriktas på visst examensmål, t. ex. realexamen, bör eftersträvas att i så stor utsträckning som möjligt utveckla elevernas förmåga till självverksamhet.

Fortsättningskurs skall pågå minst 4 och högst 12 veckor. Antalet undervisningstimmar per vecka skall för fortsättningskurs vara detsamma som för kurs vid folkhögskola. Parallellundervisning må kunna anordnas. Lärare anställs i den ordning, som är föreskriven beträffande timlärare vid folkhögskola. Fast anställd lärare kan icke åläggas tjänstgöra vid fortsättningskurs.

I propositionen lämnas å s. 22—26 vissa uppgifter angående *förhållandena vid de statsunderstödda folkhögskolorna arbetsåret 1946/47* (vinterkursen 1946/47; sommarkursen 1947). I en tablå, vilken såsom bilaga 1 fogats till statsrådsprotokollet, redovisas vidare folkhögskolorna arbetsåret 1946/47, elevantalet vid de olika kurserna och deras längd samt antalet rektors- och ämneslärartjänster av olika slag ävensom skolornas ortsgrupp enligt det nya statliga lönesystemet. Utskottet tillåter sig hänvisa till propositionen i nu berörda delar. Här må allenast omnämnas, att av de 67 folkhögskolor, som voro i verksamhet under arbetsåret 1946/47, 23 hade enbart vinterkurs, under det att de övriga hade såväl vinter- som sommarkurs. 16 av nämnda 23 vinterkurser omfattade 24 veckor, medan 7 omfattade längre tid, dock högst 33 veckor. I skolor med både vinter- och sommar-

kurs pågick vinterkursen i 21 veckor, medan sommarkursen vanligen pågick i 16 veckor (27 skolor) eller 13 veckor (13 skolor). — Fortsättningskurser förekommo vid 35 skolor.

Avlöningsförhållanden. Den första allmänna löneregleringen för folkhögskolornas lärare genomfördes år 1919. Den anslöt sig nära till rådande förhållanden vid skolorna. Enligt kungörelsen i ämnet (1919: 864) skulle avlöning till föreståndare och olika slag av lärare vid statsunderstödd folkhögskola utgå med minst vissa i författningen angivna belopp för år. Föreståndare och fast anställda ämneslärare skulle dessutom åtnjuta fri bostad jämte bränsle eller ersättning därför enligt ortens pris, dock lägst med vissa i författningen fastställda belopp.

1942 års ännu gällande lönereglering bygger på samma principer som löneregleringen år 1919. Enligt kungörelsen 1942: 801 utgår sålunda dels kontant lön, dels — för rektorer och ämneslärare — fri bostad jämte bränsle eller ersättning därför.

Kontant lön utgår med minst följande belopp för läsår.

B e f a t t n i n g	Grundlön kronor	Ålderstillägg kronor
<i>Rektor</i> vid folkhögskola med		
a) såväl vinter- som sommarkurs	7 560	3 å 480
b) endast vinterkurs	6 420	3 å 480
<i>Ämneslärare med fast anställning</i> vid		
a) såväl vinter- som sommarkurs	5 280	4 å 480
b) endast vinterkurs om minst 24 veckor	4 800	4 å 480
c) endast vinterkurs om minst 21 veckor	4 200	4 å 480
<i>Extra ordinarie och vikarierande ämneslärare</i> med full tjänstgöring (minst 24 veckotimmar) vid vinterkurs		
a) om minst 24 veckor	3 360	2 å 294
b) om minst 21 veckor	2 940	2 å 294

Rörligt tillägg utgår å grundlön och ålderstillägg med för närvarande 15 procent.

Vikarierande rektor äger uppbära 900 kronor för år vid skola med både vinter- och sommarkurs och 720 kronor för år vid skola med endast vinterkurs.

Timarvode utgår med 2 kronor 50 öre för undervisningstimme till lärare i manlig eller kvinnlig slöjd, ävensom 3 kronor 50 öre för undervisningstimme till lärare i gymnastik och i sång, vilken ej på grund av annan anställning vid skolan har årslön.

Till lärarinnorna i hushållsgöromål utgår arvode med 10 kronor för undervisningsdag.

Övningslärare uppbär dyrtidstillägg å hälften av det stadgade minimiarvodet med för närvarande 44 procent. Skolorna utbetala dock i regel dyrtidstillägg beräknat å hela minimiarvodet. Till övningslärare utgår även barntillägg med 10 kronor i månaden för varje barn under 16 år, även om det är fött efter den 1 oktober 1942. Till rektor och ämneslärare utgår barntillägg övergångsvis, om de uppburit sådant tillägg före löneregleringens ikraftträdande.

Kristillägg utgår med för närvarande 24,4 procent till rektorer och ämneslärare och 31,23 procent till övningslärare. Dessutom utgår numera provisoriskt lönetillägg (kung. 1948: 30 och 1949: 288).

Rektorer och ämneslärare åtnjuta fri bostad jämte för densamma erforderligt bränsle eller ersättning därför enligt ortens pris dock lägst med följande belopp.

B e f a t t n i n g	Bostad minst	Ersättning minst kronor
Rektor	5 rum och kök	1 200
Fast anställd ämneslärare med eget hushåll	4 rum och kök	900
utan eget hushåll	2 rum	500
E. o. och vik. ämneslärare med eget hushåll	2 rum och kök	500
utan eget hushåll	1 rum	300

Befattningshavare, som ej har eget hushåll, äger åtnjuta kost i elevhus-hållet till självkostnadspris under kurstid.

Beträffande befattningshavarnas pensionering gäller SPA-reglementet för rektor samt fast anställda och extra ordinarie ämneslärare. Även tjänst som lärare i övningsämne och tjänst som husmoder, tillika lärarinna, kan regleras i pensionsanstalten.

Lönereglering för rektorer och fast anställda ämneslärare.

De sakkunniga ha funnit nödvändigt att innan de framlägga förslag till avlöningsförmåner för rektorer och fast anställda ämneslärare behandla vissa närliggande spörsmål såsom frågorna om anställningsform och tjänstgöringsskyldighet för dessa lärare. I det följande lämnas en kortfattad redogörelse för de sakkunnigas förslag, i vad avser nämnda lärarpersonal.

Anställningsformer.

Enligt nu gällande bestämmelser antages *rektor* vid folkhögskola liksom *ämneslärare med fast anställning* antingen tills vidare med minst fyra månaders uppsägning eller för viss tid. Någon ändring härutinnan bör enligt de sakkunnigas mening ej ske. Vid folkhögskolorna, där skolans styrelse utser rektor, ha de sakkunniga funnit det statliga systemet för rektorsförordnanden icke lämpligen kunna användas. Vid sitt ställningstagande till frågan om anställningsformen för de fast anställda ämneslärarna ha de sakkunniga främst beaktat, att huvudmannaskapet för folkhögskola i ett betydande antal fall utövas av föreningar eller stiftelser, vilka åtminstone i en del fall kunna antagas ha mindre god ekonomisk bärkraft.

De sakkunniga ha sålunda funnit övervägande skäl tala för att nu gällande bestämmelser angående anställning av ämneslärare vid folkhögskola bibehållas. Enligt dessa bestämmelser tillförsäkras befattningshavare, som under tre på varandra följande år oförvitligt tjänstgjort i samma eller mot-

svarande befattning vid folkhögskola, sådan rättslig ställning, att anställningen närmast är att betrakta som ordinarie. Såsom de sakkunniga framhållit, inrättas vidare vid hushållningssällskapen och skogsvårdsstyrelserna ordinarie tjänster, ehuru befattningshavarna anställas medelst skriftligt kontrakt för viss tid, högst sex år. Även i den av Kungl. Maj:t fastställda stadgan för statsunderstödda lantbruksundervisningsanstalter användes be-teckningen ordinarie för föreståndare och ämneslärare, vilka anstälts tills vidare med ömsesidig rätt till uppsägning.

De sakkunniga ha med hänsyn till nu anförda förhållanden funnit sig böra föreslå, att beträffande rektor och ämneslärare vid folkhögskolan be-teckningen fast anställning utbytes mot benämningen *ordinarie*. Härigenom skulle dock ingen ändring ske i fråga om de möjligheter skolstyrelsen nu har att indraga lärartjänst på grund av att kurs eller avdelning ej längre skall uppehållas.

Beträffande anställningsformen för *extra ordinarie lärare* föreslås viss jämkning av nu gällande bestämmelser för att bringa dem i överensstäm-melse med vad som gäller för folkskolans extra ordinarie lärare. Däremot anse de sakkunniga, att beteckningen vikarierande lärare bör, såsom skett vid flertalet andra skolformer, ändras till *extra ämneslärare*. För *timlärare* kunna enligt de sakkunnigas mening nuvarande bestämmelser om anställning i stort sett bibehållas.

Skolöverstyrelsen har icke motsatt sig de sakkunnigas förslag, att folkhögskolornas rektorer skola anställas som ordinarie, men enligt överstyrelsens mening borde övervägas, om icke rektorerna liksom vid realskolorna borde förordnas på högst sex år.

Tjänstgöringsskyldighet m. m.

1942 års riksdag uttalade, att den då föreslagna minimisiffran 24 vecko-timmar för undervisningsskyldigheten för normala fall syntes vara lämpligt avvägd. Vid fristående kvinnliga kurser syntes det i åtskilliga fall icke vara möjligt att upprätthålla fordringarna på minst 24 veckotimmars undervisningsskyldighet för lärarna. Då särskilda skäl kunde åberopas borde undan-tag medgivnas från bestämmelsen om 24 veckotimmars minimiundervisnings-skyldighet vid huvudkurs. Av vikt vore emellertid, att nämnda dispensmög-lighet icke utnyttjades på sådant sätt, att missbruk uppstode.

På grund av att folkhögskolorna äga viss frihet att ordna kurserna efter skiftande lokala behov, förete tjänstgöringsförhållandena för lärarna vid dessa skolor, som redan nämnts, vissa avvikelser från motsvarande förhål-landen vid flertalet andra skolformer. Med hänsyn till angelägenheten av att folkhögskolorna erhålla en så stor rörelsefrihet som möjligt i fråga om bl. a. skolornas organisation, ha *de sakkunniga* icke ansett sig kunna framlägga mera vittgående ändringsförslag i berörda avseenden. För lönereglerings genomförande ha de sakkunniga emellertid funnit det vara av avgörande betydelse att få fastställt omfattningen av den tjänstgöringsskyldighet, som

skall åligga ämneslärare vid folkhögskola för att komma i åtnjutande av full lön i vederbörande löneklass. Av skäl, som i fortsättningen närmare angivas, föreslå de sakkunniga, att såsom full tjänstgöring för ifrågavarande lärare skall anses en undervisningstid av 34 veckor med för rektor 18—22 och för ämneslärare 24—28 undervisningstimmar i veckan. Vidare föreslås bestämmelser om skyldighet för rektor och fast anställd ämneslärare att inom ramen för nämnda tjänstgöring undervisa under sommarkurs, fortsättningskurs eller folkbildningskurs vid skolan. Denna undervisningsskyldighet bör enligt de sakkunniga fastställas till för rektor 195 och för ordinarie ämneslärare, anställd för både vinter- och sommarkurs, 270 undervisningstimmar. Vid tjänstgöring därutöver skall timarvode utgå. Vinterkurs vid skola med både vinter- och sommarkurs föreslås förlängd från minst 21 till minst 22 veckor. Till stöd för sina förslag ha de sakkunniga anfört i huvudsak följande.

För närvarande kan i rektors- och ämneslärartjänster endast inräknas undervisning under vinter- och sommarkurser. Då statsunderstödda *fortsättningskurser* numera regelbundet förekomma vid ett stort antal skolor, förorda de sakkunniga, att undervisningen vid dessa kurser skall kunna inräknas i den med de ordinarie tjänsterna förenade undervisningsskyldigheten. Vidare förekommer numera i viss utsträckning, att kortare *folkbildningskurser* förläggas till folkhögskolor. De sakkunniga anse ett dylikt samarbete mellan folkhögskolorna och folkbildningsrörelsen vara av värde. I syfte att underlätta detta samarbete förorda de sakkunniga, att undervisning vid statsunderstödda sådana kurser efter skolöverstyrelsens prövning skall kunna inräknas i rektorers och ordinarie ämneslärares med tjänsten förenade undervisningsskyldighet.

De sakkunniga föreslå vidare en mindre jämkning av vinterkursens längd vid folkhögskola med både vinter- och sommarkurs. Sådan vinterkurs skall för närvarande omfatta minst 21 veckor. Ur löneteknisk synpunkt vore det önskvärt och för undervisningen skulle det givetvis vara till fördel, om kurs-tiden kunde förlängas med någon vecka. För eleverna torde detta i regel icke medföra några svårigheter. De sakkunniga förorda därför, att vid folkhögskola med både vinter- och sommarkurs vinterkursen skall omfatta minst 22 veckor. Om i vissa fall denna förlängning ej kan genomföras, bör överstyrelsen efter framställning kunna medgiva, att sådan vinterkurs må omfatta 21 veckor.

Undervisningsskyldigheten under vinterkurs är enligt folkhögskolestadgan för rektorer 18—22 veckotimmar och för ämneslärare 24—28 veckotimmar. De sakkunniga föreslå icke någon ändring i detta hänseende.

Undervisningsskyldigheten under *sommarkurs* regleras icke i stadgan utan förutsättes, att föreskrifter härom skola intagas i det för vederbörande skola fastställda reglementet. Av de i det föregående redovisade uppgifterna framgår, att undervisningsskyldigheten under sommarkurs i flertalet fall är avsevärt lägre än under vinterkurs. Timtalen förete stora olikheter, för rektor från 8 till 24 veckotimmar och för ämneslärare, fast anställda för vinter- och sommarkurs, från mindre än 8 till 24 veckotimmar. Medeltimtalet är för rektorer 12 veckotimmar och för nämnda ämneslärare 14 veckotimmar. I samband med att rektorer och ämneslärare inordnas i det statliga lönesystemet, böra enligt de sakkunnigas mening lönerna bli såväl minimisom maximilöner. Skolorna böra alltså framdeles ej äga rätt att för de med tjänsten förenade göromålen utgiva tilläggsersättning. På grund härav

måste även undervisningsskyldigheten under sommarkurs regleras för de rektorer och ordinarie ämneslärare, vilkas anställning även omfattar sommarkurs.

Under sommarkurserna, vilka endast kunna avse kvinnliga elever, meddelas i stor utsträckning undervisning i hushållsgöromål och kvinnlig slöjd. Antalet timmar i teoretiska ämnen blir därför ofta lägre än under vinterkurs. Under sådana förhållanden möter det svårigheter att bereda rektorer och ämneslärare tjänstgöring i samma omfattning under sommarkurs som under vinterkurs. Om detta skulle krävas, torde de i många fall bli nödsakade att undervisa i ämnen, i vilka de ej ha speciell utbildning. Dessutom torde möjligheterna att inrätta ämneslärartjänster med tjänstgöring under både vinter- och sommarkurs starkt begränsas. Då tjänstgöringen under vinterkurs får anses vara mera krävande än vid flertalet andra skolformer, kan en viss kompensation härför genom minskad undervisning under sommarkursen anses befogad. Undervisningsskyldigheten under sommarkurs bör därför kunna vara lägre än under vinterkurs.

Sommarkurserna omfatta i regel 13 eller 16 veckor, fortsättningskursernas längd varierar mellan 4 och 12 veckor och folkbildningskurserna kunna vara av olika längd. På grund härav är det knappast lämpligt att för sommarkurs fastställa undervisningsskyldigheten till ett visst antal undervisningstimmar i veckan, utan bör den fastställas till ett antal undervisningstimmar för hela kursen. Detta timalt bör dock kunna fullgöras icke blott under sommarkurs utan även helt eller delvis under statsunderstödd fortsättningskurs eller folkbildningskurs. På samma sätt som undervisningsskyldigheten under vinterkurs borde nämnda timalt variera inom vissa intervaller med hänsyn till olika arbetsbelastning i skilda ämnen m. m. Då det endast är fråga om tjänstgöring ett mindre antal veckor, och undervisningsskyldigheten per vecka räknat måste vara lägre än under vinterkurs, skulle emellertid intervallen bli ganska snäv. För att få till stånd så enkla bestämmelser som möjligt föreslå de sakkunniga, att undervisningsskyldigheten fastställas till ett bestämt timalt utan intervall. Olika timalt böra härvid gälla för rektorer och ämneslärare.

Om även undervisning vid statsunderstödda fortsättningskurser och folkbildningskurser kan inräknas, bör ett högre timalt kunna fastställas än om endast hänsyn skulle tagas till undervisningen under sommarkurs. Enligt de sakkunnigas mening bör för ordinarie ämneslärare fastställas timaltet 270, vilket motsvarar en undervisning av i runt tal 21 veckotimmar vid sommarkurs om 13 veckor och 17 veckotimmar vid sommarkurs om 16 veckor. För rektorer bör motsvarande timalt vara 195, vilket motsvarar i runt tal 15 veckotimmar vid sommarkurs om 13 veckor och 12 veckotimmar vid sommarkurs om 16 veckor. Då särskilda skäl föreligga, bör dock överstyrelsen äga medgiva viss nedsättning av nämnda timalt.

I många fall torde rektorer och ordinarie ämneslärare, vilkas anställning omfattar både vinter- och sommarkurs, kunna erhålla en mera omfattande tjänstgöring än den här föreslagna. För skolorna är det också angeläget att lärarna åtaga sig sådan undervisning, då så erfordras. De sakkunniga förordade därför, att rektor och ordinarie ämneslärare — utöver den med tjänsten förenade undervisningsskyldigheten — skola kunna åläggas att mot timarvode meddela undervisning under sommarkurs samt statsunderstödda fortsättnings- och folkbildningskurser. Denna skyldighet bör dock enligt de sakkunnigas mening icke omfatta flera timmar i veckan än att den sammanlagda undervisningsskyldigheten motsvarar full tjänstgöring un-

der vinterkurs, d. v. s. för rektor 18—22 veckotimmar och för ämneslärare 24—28 veckotimmar.

Ämneslärare, som äro fast anställda för enbart vinterkurs, äro nu icke skyldiga att åtaga sig undervisning vid andra kurser vid skolan. Motsvarande ordinarie lärare skola enligt vad de sakkunniga föreslå erhålla en i förhållande till tjänstgöringens omfattning högre lön än ordinarie lärare, anställda för både vinter- och sommarkurs. De sakkunniga anse det därför rimligt, att även ordinarie ämneslärare, anställda för enbart vinterkurs, skola vara skyldiga att då styrelsen så påfordrar mot timarvode meddela undervisning under nämnda kurs i samma omfattning som ordinarie ämneslärare, anställda för både vinter- och sommarkurs. Föreliggande särskilda förhållanden, skulle dock ordinarie ämneslärare äga påfordra, att styrelsen för prövning och avgörande underställde skolöverstyrelsen frågan om åläggande för läraren att fullgöra dylik undervisning mot timarvode.

För att garantera ämneslärare, som åläggas tjänstgöra under sommar-, fortsättnings- och folkbildningskurser, viss tids ledighet, förorda de sakkunniga, att rektor och ordinarie ämneslärare icke skola kunna åläggas att meddela undervisning mera än sammanlagt 42 veckor av ett och samma arbetsår.

Jämfört med ordinarie ämneslärare, anställda för enbart vinterkurs, äro extra ordinarie och extra ämneslärare ej lika fast knutna till skolan. De böra enligt de sakkunnigas mening ej vara skyldiga tjänstgöra vid andra kurser än vinterkurs.

Statskontoret har framhållit, att i samband med löneregleringen beslut ovillkorligen bör fattas, icke endast om det minimum, som bör gälla såsom full tjänstgöring, utan jämväl i vilken utsträckning därutöver tjänstgöring må kunna påkallas utan särskild ersättning till lärarna. I detta hänseende föreslår statskontoret, att minimitjänstgöringsskyldigheten skall fastställas till 910 undervisningstimmar för år och maximitjänstgöringsskyldigheten till 1 092 undervisningstimmar för år. Dessa timtal skulle gälla för såväl ordinarie som extra ordinarie och extra ämneslärare. Motiveringen för ämbetsverkets förslag finnes återgiven i propositionen å s. 34—36.

Skolöverstyrelsen har icke haft något att erinra mot förslaget, att vinterkurserna vid folkhögskola med sommarkurs skulle ökas från 21 till 22 veckor, vilket ur pedagogisk synpunkt innebure en fördel. Att undervisning vid fortsättningskurser skall kunna inräknas i tjänsten, anser överstyrelsen vara lämpligt, då dessa kurser numera regelbundet förekomma vid flera skolor. — Även förslaget, att undervisning vid s. k. folkbildningskurser skall få inräknas i tjänsten, har tillstyrkts av överstyrelsen.

Löneställningen.

Vid folkhögskolan äro de formella kraven på ämneslärarnas kompetens ej närmare reglerade. Lärarna ha oavsett utbildning erhållit inbördes samma löneställning. Frågan om en differentiering har emellertid behandlats i vissa av de tidigare framlagda löneregleringsförslagen.

Angående den utbildning, som innehades av de under arbetsåret 1946/47 tjänstgörande rektorerna och lärarna, ha de sakkunniga inhämtat vissa uppgifter, beträffande vilka hänvisas till propositionen s. 38.

En tillämpning av det statliga lönesystemet förutsätter, att befattningshavarna placeras i lönegrader och att lönen blir dyrortsgraderad. *De sakkunniga* ha förklarat sig anse, att lönegraden bör bestämmas med hänsyn till befattningar, vilka anses vara förenade med full tjänstgöring. Då vid folkhögskolorna många befattningshavare hade mindre än full tjänstgöring för år räknat, borde för dem den för lönegraden gällande lönen reduceras.

Folkhögskolans rektorer och fast anställda ämneslärare hade i tidigare förslag till löne regleringar ansetts i princip böra i lönehänseende jämföras med realskolans rektorer och ordinarie adjunkter. Vid 1942 års löne reglering tillförsäkrades rektorer och ämneslärare, fast anställda vid vinter- och sommarkurs, löneförmåner, som inklusive samtliga ålderstillägg och värdet av naturaförmåner voro något lägre än lönen till rektor vid realskola tillhörande den lägsta lönegruppen respektive slutlönen för ordinarie adjunkt. Jämförelsen med realskolans motsvarande befattningshavare borde enligt de sakkunnigas mening alltjämt i princip bibehållas. Beträffande de särskilda tjänsterna föreslå de sakkunniga placering i lönegrad Ca 31 för rektor samt i Ca 26, Ce 24 och Cg 21 för ordinarie, extra ordinarie resp. extra ämneslärare. Till stöd för dessa förslag ha de sakkunniga anfört i huvudsak följande.

R e k t o r vid folkhögskola bör placeras i lönegrad med beteckningen Ca. För närvarande ha samtliga rektorer vid folkhögskolor med vinter- och sommarkurs enhetlig lön oavsett skolans storlek. De sakkunniga förorda, att denna enhetlighet i lönehänseende bibehålles. Samma lönegrad bör även gälla för rektor vid folkhögskola med enbart vinterkurs, men lönen bör där reduceras. I de minsta realskolorna tillhöra rektorerna lönegrad Cb 7 och lön utgår enligt löneklass 33. Enligt de sakkunnigas mening böra folkhögskolorektorerna ha en något förmånligare löneställning än rektorerna vid de minsta realskolorna. Jämväl med hänsyn till betydelsen av att kunna till folkhögskolorna förvärva goda skolledare, förorda de sakkunniga, att rektor vid folkhögskola placeras i lönegrad Ca 31, omfattande löneklasserna 31—34.

Ordinarie ämneslärare vid folkhögskola bör liksom ordinarie adjunkt vid realskola tillhöra lönegrad Ca 26.

Anställning som extra ordinarie ämneslärare vid folkhögskola bör liksom hittills icke vara knuten till särskilda extra ordinarie tjänster. Emellertid böra villkoren för extra ordinarie anställning närmare regleras i anslutning till vad som gäller vid folkskolan och vid läroverken m. fl. skolformer. Den behörighetsprövning för fast anställning, som nu kan ske enligt 18 § i gällande folkhögskolestadga utan samband med tjänsteställning, bör ersättas av en motsvarande prövning för rätt till extra ordinarie anställning. Innan skolöverstyrelsen meddelat sådan behörighet, bör ämneslärare endast kunna anställas som extra eller som timlärare vid folkhögskola.

Behörighetsvillkoren för extra ordinarie ämneslärare böra vara desamma

som för ordinarie ämneslärare. Sålunda bör fordras akademiska studier eller motsvarande utbildning samt full, oförvillig tjänstgöring som ämneslärare minst 42 veckor under vinterkurs eller minst 20 veckor under vinterkurs och minst 36 veckor vid annan läroanstalt under offentlig kontroll. Innan skolöverstyrelsen förklarar ämneslärare behörig som extra ordinarie, bör överstyrelsen pröva såväl hans formella meriter som hans allmänna lämplighet som ämneslärare vid folkhögskola. Med ett dylikt prövningsförfarande bör för anställning som extra ordinarie ledigförklarande av tjänst icke vara erforderligt.

Ämneslärare bör ej kunna anställas som extra ordinarie vid kortare tillfälliga anställningar. Anställningstiden bör omfatta minst 20 veckor i följd, d. v. s. en tid, som med en vecka understiger den kortaste tiden, som kan förekomma för vinterkurs. Avser förordnandet kortare tid, bör extra ordinarie anställning ej kunna erhållas. Förlänges emellertid förordnandet, så att det sammanlagt omfattar minst 20 veckor vid samma folkhögskola, bör läraren anställas som extra ordinarie, vilken anställning bör räknas retroaktivt från anställningens början. Äro villkoren för extra ordinarie anställning uppfyllda, bör läraren äga rätt till sådan anställning. Liksom nu bör extra ordinarie anställning ej avse tjänstgöring under sommarkurs, fortsättningskurs eller folkbildningskurs. Dock bör extra ordinarie lärare, anställd för hel vinterkurs, i fråga om sjukvårdsförmåner och pensionsrätt anses vara anställd under hela det arbetsår, under vilket vinterkursen infaller.

Vid de allmänna läroverken m. fl. skolformer har från och med den 1 juli 1948 införts en befördringsgång Cg 21 under fyra terminer och därefter Ce 21, som innehaves tills tjänst i Ce 24 erhålles. För extra ordinarie lärare vid folkhögskola kan tjänstgöringen endast omfatta vinterkurs om i regel 22 eller 24 veckor. Då dessa lärare, såsom framgår av det följande, på grund härav få vidkännas en betydande procentuell minskning i lönen enligt lönegraden, förordade de sakkunniga, att extra ordinarie ämneslärare vid folkhögskola efter behörighetsförklaring omedelbart hänföres till lönegraden Ce 24.

Vikarierande ämneslärare vid folkhögskola böra ersättas av extra ämneslärare. Såsom extra bör ämneslärare anställas vid förordnande med full tjänstgöring dels innan han förklarats behörig som extra ordinarie, dels ock vid förordnanden, som omfatta kortare tid än 20 veckor av vinterkurs. För sådan anställning bör dock dessutom fordras viss kompetens eller behörighetsförklaring av skolöverstyrelsen. Vid folkhögskola kunna kraven på lärarnas kompetens ej regleras på samma sätt som vid realskolan. Att differentiera lönen med hänsyn till olika utbildning skulle medföra stora svårigheter. De sakkunniga föreslå därför, att samtliga extra ämneslärare med godtagbar utbildning hänföres till samma lönegrad som extra adjunkt eller lönegrad Cg 21. Ämneslärare med full tjänstgöring, som ej kan anställas som extra ordinarie eller extra, bör anställas som timlärare.

Beträffande timarvodena erinra de sakkunniga, att för ämneslärare vid folkhögskola undervisningsskyldigheten under vinterkurs uppgår till 24—28 veckotimmar. Enligt de i kungörelsen 1947: 680 tillämpade principerna skulle i sådant fall timarvode TB utgå, som för veckotimme och läsår räknat utgjorde $\frac{1}{27}$ av årslönen till närmast motsvarande extra lärare i lägsta löneklassen. Vid folkhögskolan vore emellertid kurstiderna olika långa. Ett timarvode beräknat för veckotimme och läsår kunde knappast komma i fråga. Liksom nu borde timarvode utgå med visst belopp för undervisnings-

timme. TB-arvode för undervisningstimme utgjorde enligt nämnda kungörelse $\frac{1}{945}$ av årslönen i vederbörande löneklass. Då extra lärare skulle tillhöra lönegrad Cg 21, borde alltså timarvodet beräknas efter löneklass 21 till timlärare, som vore behörig till extra anställning. (I ortsgrupp 1 och 5 är timarvodet TB 21 för undervisningstimme 8 kronor 60 öre respektive 10 kronor 25 öre. Det nuvarande timarvodet inklusive provisoriskt lönetillägg är 7 kronor 80 öre för undervisningstimme.) För andra timlärare borde arvodet TB 18 gälla (timarvode 7 kronor 40 öre, resp. 8 kronor 80 öre). För övertimmar, som ordinarie, extra ordinarie och extra ämneslärare samt rektor fullgjorde i läroämnena, borde även gälla timarvode TB 21. Såsom skäl härför anföra de sakkunniga.

Enligt kungörelsen 1948: 568 utgår från och med den 1 juli 1948 ett förhöjt timarvode till vissa ordinarie och extra ordinarie lärare vid de högre skolorna för undervisning utöver full tjänstgöring å egen tjänst. Anledningen till höjningen var lärarbristen och önskemålet att stimulera de mest erfarna lärarna att åtaga sig övertimmar. Vid folkhögskolan åter kommer timarvode att i stor utsträckning utgå till exempelvis extra ordinarie lärare, som skulle kunna anställas endast för vinterkurs, för deras tjänstgöring under sommarkurs. För dem kunna sådana övertimmar ej anses ligga utöver full tjänstgöring. Det kan icke heller anses vara i folkhögskolans intresse, att ordinarie och extra ordinarie lärare under vinterkurs åtaga sig ett högre timtal än det, som gäller för tjänsten, då det för skolans verksamhet är av vikt, att lärarna under lektionsfri tid i så stor utsträckning som möjligt ägna sig åt eleverna. Dessutom föreslå de sakkunniga en i förhållande till tjänstgöringens omfattning relativt hög lön. Om lärarna erhöle ett förhöjt timarvode för övertimmar, skulle de vid en tjänstgöring, som motsvarade full tjänstgöring för adjunkt, erhålla avsevärt större sammanlagda löneförmåner än denne. Av anförda skäl kunna de sakkunniga ej förorda, att ett högre timarvode utgår för övertimmar, som ordinarie och extra ordinarie ämneslärare fullgöra.

De sakkunniga ha därefter övergått till att behandla frågan, *i vilka fall full lön skall utgå till rektor och ämneslärare samt efter vilka grunder lönen skall reduceras, då en reduktion befinnes motiverad.*

Rektor anställd vid skola med både vinter- och sommarkurs bör enligt de sakkunnigas mening åtnjuta full lön enligt lönegrad Ca 31. Sådan rektor hade visserligen lägre undervisningsskyldighet under sommarkurs än under vinterkurs men rektorsgöromålen vid folkhögskola med både vinter- och sommarkurs vore av den omfattning och betydelse, att detta finge anses kompensera nämnda minskning i undervisningsskyldigheten. Vid 1942 års lönereglering, utgjorde slutlönen jämte värdet av naturaförmåner för ifrågasvarande rektorer inemot 95 procent av lönen till realskolarektor i lägsta lönegrupp och ortsgrupp B.

Rektor vid skola med enbart vinterkurs erhöle vid 1942 års lönereglering en slutlön, som jämte värdet av naturaförmåner utgjorde omkring 88 procent av motsvarande löneförmåner till rektor vid skola med både vinter- och sommarkurs. I fråga om begynnelselönen var procenttalet lägre. Då fortsättningskurser i allt större omfattning anordnas vid skolor med enbart vin-

terkurs, bör enligt de sakkunnigas mening skillnaden i lön ej vara för stor. De sakkunniga förorda, att rektor vid folkhögskola med enbart vinterkurs erhåller 90 procent av lönen enligt lönegrad Ca 31. Skolöverstyrelsen borde emellertid äga befogenhet medgiva, att sådan rektor skulle uppbära full lön enligt lönegrad Ca 31, därest vinterkursen vid skolan vore avsevärt längre än 24 veckor, eller vid skolan regelbundet anordnades fortsättnings- eller folkbildningskurser av sådan längd, att den sammanlagda kurstiden bleve minst 34 veckor.

För ämneslärare skulle enligt de sakkunnigas mening såsom full tjänstgöring anses en undervisning, motsvarande 24—28 undervisningstimmar i veckan under 34 veckor. De sakkunniga ha härvid gjort följande jämförelse med undervisningsskyldigheten å realskolans lågstadium.

Vid realskolor omfattar läsåret 39 veckor med en undervisningsskyldighet å lågstadiet av 24—30 veckotimmar. Som nämnts ha flera folkhögskolor endast en vinterkurs om 24 veckor. Därest för full tjänstgöring krävdes en tjänstgöring, som närmade sig den för realskolan gällande, skulle flertalet ämneslärare vid folkhögskolan få nöja sig med avsevärt lägre lön än adjunkt och deras eventuella möjligheter att under kursfri tid erhålla regelbundna inkomster på annat håll torde ej kunna kompensera detta. Lönerna vid folkhögskolorna böra emellertid fastställas till sådana belopp, att ämneslärare, som även tjänstgör under sommarkurs, kommer i åtnjutande av i stort sett samma löneförmåner som läroverksadjunkt. I annat fall äventyras rekryteringen av lärare till folkhögskolan. Därtill kommer, att undervisningen i allmänbildande ämnen för vuxna elever får anses vara mera krävande än undervisningen inom realskolan, att det i regel är fråga om internatskolor, vid vilka tjänstgöringen medför extra arbete för lärarna, samt att ämneslärarna i stor utsträckning skola ägna tid åt eleverna även under lektionsfri tid. Även med hänsyn till tjänstgöringens mera krävande beskaffenhet bör alltså den sammanlagda tjänstgöringen vid folkhögskola kunna vara lägre än vid realskola.

De sakkunniga ha vidare uttalat, att därest folkhögskolans lärare framdeles skulle kunna beredas mera omfattande tjänstgöring än vad nu vore fallet, tiden för full tjänstgöring borde kunna ökas. Därvid borde prövas, i vad mån ökning borde kunna ske utan motsvarande höjning av löneförmånerna.

Vad angår lörens reducering vid mindre än full tjänstgöring ha de sakkunniga framhållit, att om för ordinarie ämneslärare lönen reducerades i samma proportion som tjänstgöringen, lönen skulle bli väl låg, särskilt vid anställning för enbart vinterkurs. Rekryteringen till dessa tjänster skulle i så fall äventyras. Den nuvarande reduktionen vore också avsevärt mindre. Lönereduktionen borde dock vara så stor, att den motsvarade timarvodet för det antal timmar, varmed lärarens tjänstgöring underskred full tjänstgöring under 34 veckor. I annat fall skulle för enbart vinterkurs anställd ordinarie lärare, som mot timarvode tjänstgjorde under sommarkurs i samma omfattning som ordinarie lärare, anställd för både vinter- och sommarkurs, erhålla högre sammanlagd ersättning än denne.

Med denna utgångspunkt föreslå de sakkunniga följande beräkningssätt för bestämmande av lönen till ordinarie ämneslärare.

Först beräknas timarvodet TB 21 i ortsgrupp 3 för det antal undervisningstimmar, varmed lärarens undervisningsskyldighet understiger full tjänstgöring. Denna antages därvid utgöra 26 veckotimmar under 34 veckor eller 884 timmar. Därefter uträknas, huru många procent denna arvodessumma utgör av medeltalet av årslönerna i lägsta och högsta löneklasserna av lönegrad Ca 26 (26 och 29 löneklasserna). Det för läraren tillämpliga procenttalet blir då 100 procent minskat med det enligt nyss angivna grunder uträknade procenttalet. Då både timarvode och löneklasslön variera med samma procenttal vid olika pristal, böra uträkningarna lämpligen grunda sig på de grundbelopp, som angivas i statens löneplansförordning. Medelårslönen i lönegrad Ca 26 blir då 11 484 kronor och timarvode TB 21 8 kronor 40 öre för timme.

De procenttal, som sålunda erhållas, framgå av följande uppställning (vk = vinterkurs, sk = sommarkurs).

1	2	3	4	5	6	7	8
Tjänstgöringens omfattning				Summorna i kol. 4 understiger timaltet 884 med	Timarvode å 8: 40 för detta timal kr.	Medellön i Ca 26 kr 11 484	
vk	vk	sk	S:a			tim-arvode i % härav	lärarlön i % härav
veckor	antal timmar						
22	572	270	842	42	353	3	97
21	546	270	816	68	571	5	95
24	624	—	624	260	2 184	19	81
22	572	—	572	312	2 621	23	77
21	546	—	546	338	2 839	25	75

Timarvodet för en veckas full tjänstgöring är i runt tal ($1,902 =$) 2 procent av medellönen i lönegrad 26. De sakkunnigas beräkningar leda alltså i stort sett till samma resultat som den av skolöverstyrelsen år 1938 ifrågasatta tvåprocentregeln. Nämnda tvåprocentregel bör kunna tillämpas, då vinterkurs omfattar annat antal veckor än som ovan nämnts. Därvid bör lönen för lärare, som endast är anställd för vinterkurs, ökas med 2 procent för varje vecka varmed tiden för vinterkurs överstiger 22 veckor. Omfattar den t. ex. 27 eller 33 veckor, bör lönen kunna fastställas till 87 respektive 99 procent av löneklasslönen. Högre procenttal än 100 böra dock icke lämpligen förekomma.

Till ordinarie ämneslärare skulle lönen liksom nu utgå med $\frac{1}{12}$ för varje kalendermånad under året.

Anställning som extra ordinarie och extra ämneslärare skulle endast kunna avse vinterkurs. Under erinran, att lön nu utgår för varje anställningsdag med $\frac{1}{147}$ eller $\frac{1}{108}$ av årslönen för vinterkurs om 21 respektive 24 veckor, föreslå de sakkunniga, att extra ordinarie och extra lärare skola uppbära lön endast under kurstid och att lönen skall utgå i form av läsårsdaglön. Härom anföra de sakkunniga.

Extra ordinarie och vikarierande lärare ha nu samma lön, medan extra ordinarie och extra ämneslärare av de sakkunniga föreslås hänföra till lönegraderna Ce 24 respektive Cg 21. Därest lönen för dem reduceras enligt

samma grund som för ordinarie ämneslärare, d. v. s. minskas med timarvodet för det antal timmar, som fattas i full tjänstgöring, bli procenttalen för dem betydligt lägre än för de ordinarie ämneslärarna. Detta gäller särskilt i fråga om extra lärare, för vilka begynnelselönen utgår efter 21 löneklassen eller samma löneklass, efter vilken timarvodet beräknas. För dem skulle lönen bli i det närmaste proportionell med tjänstgöringens omfattning. Extra lärare vid allmänna läroverk med flera läroanstalter erhålla nu läsårsdaglön, som utgår med visst belopp för varje anställningsdag under läsåret. Beloppet motsvarar årslönen i löneklassen delat med det antal dagar läsåret anses omfatta. Då det skulle medföra avsevärda förenklingar, förorda de sakkunniga att *läsårsdaglön* tillämpas icke blott för extra ämneslärare utan även för extra ordinarie ämneslärare vid folkhögskolan. Här bör läsårsdaglönen beräknas efter ett arbetsår av $(34 \times 7 =) 238$ dagar. Vid de allmänna läroverken m. fl. skolformer beräknas läsårsdaglön efter ett läsår av 273 dagar och vid försvarets läroverk efter ett läsår av 225 dagar. Lönereduktionen blir ganska stor, men detta skulle kunna anses kompenseras av att de redan efter två vinterkurser skulle kunna placeras i lönegrad Ce 24, medan denna lönegrad enligt den för läroverken föreslagna befordringsgången skulle uppnås först efter fyra år. Läsårsdaglönen under 21 och 24 veckors vinterkurs skulle utgöra 61,8 respektive 70,6 procent av årslönen i vederbörande löneklass, medan motsvarande tal för de ordinarie ämneslärarna skulle utgöra 75 respektive 81 procent.

De lönebelopp, som enligt de sakkunnigas förslag skulle tillkomma rektorer och ämneslärare i olika ortsgrupper, finnas redovisade å s. 47 i propositionen.

I följande uppställning redovisas den löneökning eller löneminskning, som ett genomförande av de sakkunnigas förslag skulle medföra i Orts-

B e f a t t n i n g	Löneökning (+) eller löneminskning (-) för år	
	Begynnelse- lön	Slutlön
<i>Rektor</i> vid skola med		
vinter- och sommarkurs	+ 1 397	+ 1 130
enbart vinterkurs	+ 1 885	+ 1 443
<i>Ordinarie ämneslärare</i> anställd för		
vinterkurs om 22 veckor och sommarkurs	+ 1 427	+ 752
vinterkurs om 21 veckor och sommarkurs	+ 1 199	+ 483
vinterkurs om 24 veckor	+ 616	- 390
vinterkurs om 22 veckor	+ 1 093	+ 6
vinterkurs om 21 veckor	+ 865	- 263
<i>Extra ordinarie ämneslärare</i> anställd för		
vinterkurs om 24 veckor	+ 1 039	+ 1 605
vinterkurs om 22 veckor	+ 1 075	+ 1 525
vinterkurs om 21 veckor	+ 778	+ 1 171
<i>Extra ämneslärare</i> anställd för		
vinterkurs om 24 veckor	+ 222	+ 519
vinterkurs om 22 veckor	+ 368	+ 572
vinterkurs om 21 veckor	+ 117	+ 275

grupp 2, dit ett betydande antal folkhögskolor hänföres. Jämförelsen har verkställts mellan lön för kurstider av samma längd utom beträffande vinterkurs om 22 veckor, där jämförelsen skett med nuvarande lön för vinterkurs om 21 veckor.

De sakkunnigas förslag innebär alltså, att lönerna genomgående höjas utom för ordinarie ämneslärare anställda för enbart vinterkurs om 21 eller 24 veckor, för vilka slutlönen skulle bli något lägre. I högre ortsgupper bortfaller emellertid denna löneminskning och ersättes av en löneökning. Därtill kommer att hänsyn även bör tagas till de förmåner i övrigt, som den föreslagna löne regleringen medför, t. ex. i fråga om lön vid tjänstledighet och pensionsförmåner. Vissa övergångsbestämmelser till avlöningsreglementet föreslås av de sakkunniga för att löneminskning skall undvikas. De sakkunniga ha i detta sammanhang uttalat, att då de sakkunniga för ordinarie ämneslärare verkställt reduktion av löneklasslönen efter en möjligast förmånlig beräkningsgrund, nämligen med belopp motsvarande timarvode för den tjänstgöring, som återstode för att full tjänstgöring skulle uppnås, ansåge de sakkunniga det möta principiella betänkligheter att för dessa lärarkategorier fastställa lönen till högre belopp än som föreslagits.

Statskontoret har i sitt remissyttrande förklarat sig icke kunna förorda högre löneställning för rektor än lönegraden Ca 30. För de ordinarie ämneslärarna har ämbetsverket förordat en differentiering på lönegraderna Ca 26 och Ca 24.

I avvaktan på fastställandet av en definitiv befodringsgång för lärarpersonal bör enligt statskontorets mening extra ordinarie ämneslärare hänföras till lönegraden Ce 22 och extra ämneslärare till lönegraden Cg 20. Motiveringarna för ämbetsverkets förslag finnas återgivna i propositionen å s. 49 och 50.

Statens lönenämnd har icke velat motsätta sig en placering av rektorerna i lönegrad Ca 31. Vad angår de ordinarie ämneslärarna har nämnden stannat för att icke motsätta sig den föreslagna placeringen i lönegrad Ca 26. Vad de sakkunniga föreslagit i fråga om löneställningen för extra ordinarie och extra ämneslärare har nämnden biträtt.

Skolöverstyrelsen har i huvudsak godtagit de sakkunnigas förslag i här ifrågavarande delar.

Föredraganden.

Föredragande statsrådet har anfört följande.

»Vid folkhögskolorna finnas f. n. fast anställda ämneslärare samt extra ordinarie och vikarierande ämneslärare. I betydande utsträckning meddelas vidare undervisning i läroämnen av rektorer och timlärare. Fast anställning, som även innehaves av rektorerna, innebär, att befattningshavaren är anställd antingen tills vidare med minst fyra månaders uppsägning eller för viss tid. Fast anställd rektor eller ämneslärare, som i tre på varandra följande år fullgjort oförvitlig tjänstgöring i samma eller motsvarande be-

fattning vid folkhögskola, må dock ej skiljas från sin befattning, så länge den kurs eller avdelning uppehålls, för vilken han är anställd vid skolan, om han ej befinnes försuflig i tjänsten.

Enligt de sakkunnigas förslag skall den fasta anställningsformen för rektorer och ämneslärare bibehållas oförändrad men i fortsättningen benämnas ordinarie anställning. Den extra ordinarie anställningsformen, som f. n. innebär anställning på viss tid, högst en lärokurs, eller tills vidare med tre månaders ömsesidig uppsägningstid, skulle ändras i anslutning till den extra ordinarie anställningsform som tillämpas vid folkskolan. Anställningsformen vikarierande ämneslärare skulle ersättas av extra ämneslärare. Anställning såsom timlärare skulle däremot förekomma även i fortsättningen.

Vad de sakkunniga sålunda föreslagit, har i huvudsak godtagits av remissmyndigheterna. Skolöverstyrelsen har dock uttalat sig för ett närmare övervägande av det av de sakkunniga berörda spørsmålet, huruvida icke för rektorerna vid folkhögskolorna skulle kunna tillämpas den anställning med förordnande på viss tid, som användes exempelvis för rektorer vid de statliga läroverken.

Med anledning av vad skolöverstyrelsen anfört vill jag erinra, att 1941 års lärarlönesakkunniga även ha i uppdrag att verkställa utredning angående den i proposition 1949:132 under punkt 3 berörda frågan om anställningsformen för rektorer vid högre kommunala m. fl. skolor. De sakkunniga synas härvid böra till förnyad prövning upptaga frågan om anställningsformen för rektorerna vid folkhögskolorna och lantbruksundervisningsanstalterna. I avbidan på resultatet av denna utredning, som torde kunna föreligga före utgången av detta år, synes beslut icke nu böra meddelas om anställningsformen för rektorerna vid sistnämnda båda skolformer. Vad de sakkunniga i övrigt anfört beträffande anställningsformerna för ämneslärarna föranleder i detta sammanhang icke annan erinran från min sida än att ordinarie lärare bör anställas tills vidare och att uppsägningstiden för sådan lärare bör utsträckas till sex månader. Jag återkommer senare till vissa spørsmål i fråga om de extra ordinarie och extra anställningsformerna.

Enligt det vid folkhögskolorna nu tillämpade lönesystemet gälla för olika lärarkategorier — fast anställda, extra ordinarie och vikarierande ämneslärare — särskilda grundlönebelopp, allteftersom vederbörande är anställd för endast vinterkurs eller för vinter- och sommarkurs samt, i förstnämnda fall, allteftersom vinterkursen omfattar minst 21, dock ej 24 veckor, eller minst 24 veckor. För rektorerna är grundlönen högre vid skolor med både vinter- och sommarkurs än vid de övriga skolorna. Undervisningsskyldigheten uppgår under vinterkurs, för rektor till 18—22 och för ämneslärare till 24—28 undervisningstimmar i veckan. Under sommarkurs, som skall omfatta minst 13 veckor, är undervisningsskyldigheten icke reglerad i stadgan. I allmänhet uttages under sommarkurs en betydligt lägre undervisningsskyldighet än under vinterkurs.

Enligt de sakkunnigas nu föreliggande förslag skulle för ordinarie ämneslärare lön utgå efter lönegrad Ca 26. Lönebeloppet skulle dock reduceras efter vissa grunder, i den mån vederbörande ämneslärare icke anställas för vad de sakkunniga avsett skola utgöra full tjänstgöring. De sakkunniga föreslå i detta hänseende, att såsom full tjänstgöring för ämneslärare — såväl ordinarie som icke-ordinarie — skall anses en undervisningstid av 34 veckor med för rektor 18—22 och för ämneslärare 24—28 undervisningstimmar i veckan. Angivna tjänstgöring skulle uttagas under loppet av 42 veckor av arbetsåret, vilket enligt de sakkunnigas förslag skulle omfatta tiden 1 oktober—30 september. I tjänstgöringen skulle ingå dels undervisning vid en vinterkurs om normalt minst 22 veckors längd och med en undervisningsskyldighet av nyss nämnd omfattning för rektor och ämneslärare, dels ock undervisning vid sommarkurs, fortsättningskurs eller folkbildningskurs om tillhoppa 195 timmar för rektor och 270 timmar för ämneslärare. För tjänstgöring utöver den fastställda skulle särskild ersättning utgå i form av timarvode. De sakkunniga ha dock uttalat, att därest folkhögskolans lärare framdeles skulle kunna beredas mera omfattande tjänstgöring än vad nu vore fallet, tiden för full tjänstgöring borde kunna ökas, varvid borde prövas, i vad mån ökning skulle kunna ske utan motsvarande höjning av löneförmånerna.

De sakkunnigas förslag i här ifrågavarande delar har mött bestämda invändningar från statskontorets sida men i övrigt godtagits av remissmyndigheterna. Statskontoret har funnit det angeläget, att det i samband med löneregleringen fastställs såväl en maximi- som en minimitjänstgöringsskyldighet för ämneslärare och att ämneslärare med en tjänstgöringsskyldighet inom de sålunda fastställda gränserna skulle äga uppbära full lön utan vare sig tillägg eller avdrag å densamma. Såsom maximi- respektive minimitjänstgöringsskyldighet föreslår statskontoret 1 092 och 910 undervisningstimmar för arbetsår.

Strävandena att inordna folkhögskolans lärarpersonal under det statliga lönesystemet ha hittills strandat bl. a. på svårigheten att på ett lämpligt sätt bestämma lärarnas tjänstgöringsskyldighet. Även det av lärarlönesakkunniga nu framlagda förslaget synes mig lida av vissa svagheter. För egen del har jag funnit statskontorets förslag, enligt vilket tjänstgöringsskyldigheten skulle fastställas till visst antal undervisningstimmar för arbetsår, vara att föredraga. I varje fall anser jag lämpligt att vid avvägandet av löneställningen beräkna undervisningsskyldigheten i form av ett visst antal undervisningstimmar för arbetsår. Huruvida undervisningsskyldigheten även i stadgan skall fastställas på samma sätt eller angivas omfatta tjänstgöring under en vinterkurs jämte visst antal undervisningstimmar, är en fråga, vartill ställning icke behöver tagas i detta sammanhang. Jag delar även statskontorets uppfattning, att för full tjänstgöring bör fastställas såväl ett minimi- som ett maximiantal undervisningstimmar.

För fastställandet av det minimiantal undervisningstimmar för år, som skulle berättiga till full lön, synes till utgångspunkt böra tagas en tjänstgö-

ringstid, motsvarande summan av det föreslagna minimiantalet veckor i en vinterkurs (22 veckor) och en sommarkurs (13 veckor), eller 35 veckor, samt en undervisningsskyldighet av 24 undervisningstimmar i veckan, d. v. s. den lägsta undervisningsskyldigheten under vinterkurs. Full tjänstgöring skulle enligt detta beräkningssätt omfatta minst ($35 \times 24 =$) 840 timmar. Det maximiantal timmar, som skulle motsvara full tjänstgöring och som skulle kunna uttagas utan att vederbörande lärare bleve berättigad till särskild ersättning, synes böra bestämmas med utgångspunkt från en sammanlagd tjänstgöringstid av tillhoppa 35 veckor samt en undervisningsskyldighet av 28 undervisningstimmar i veckan, d. v. s. den högsta undervisningsskyldigheten under vinterkurs. Maximiantalet undervisningstimmar vid full tjänstgöring skulle således komma att uppgå till ($35 \times 28 =$) 980 undervisningstimmar. Det torde få förutsättas, att tjänstgöringen normalt skall förläggas inom högst 42 veckor av arbetsåret samt att undervisningen icke skall omfatta mer än 28 timmar i veckan. Arbetsåret förutsättes enligt vad de sakkunniga föreslagit i regel omfatta tiden 1 oktober—30 september.

Jag är medveten om att här angiven minimi- och maximitjänstgöringsskyldighet — 840 respektive 980 undervisningstimmar — kan förefalla låg. Förslaget bör emellertid bedömas mot bakgrunden av de vid folkhögskolorna rådande särskilda förhållandena. Vidare bör understrykas, att de angivna antalen undervisningstimmar i så måtto äro nettotimantal, att vad som skall förstås med undervisningstimme skall bestämmas i anslutning till stadgandet i 11 § kungörelsen 1947 (nr 680) angående timarvoden till vissa lärare vid civila och militära skolor. Detta innebär, att undervisningstimmar, som kunna beräknas infalla under helgdagar, lov eller motsvarande ledighet, icke skola beaktas. Vid en bruttoberäkning av antalet undervisningstimmar borde till utgångspunkt tagas en tjänstgöringstid av 38 veckor, varigenom minimi- respektive maximiantalet i stället skulle uppgå till ($38 \times 24 =$) 912 och ($38 \times 28 =$) 1 064.

Enligt min mening vore det önskvärt, att ordinarie ämneslärartjänster inrättades vid folkhögskolorna endast i den mån de kunde förenas med full tjänstgöring. Ett generellt krav härpå torde emellertid icke böra uppställas, förrän organisatoriska förutsättningar föreligga för anställande av minst en ordinarie heltidstjänstgörande lärare vid varje folkhögskola. Med hänsyn härtill och då inom 1946 års skolkommission en särskild delegation f. n. är samsatt med att utreda folkhögskolans ställning m. m., torde nu förefintlig möjlighet att anställa ordinarie lärare för enbart vinterkurs övergångsvis böra bibehållas, i den mån Kungl. Maj:t så prövar erforderligt. Beträffande den reducering av lön, som skall verkställas för sådan deltidsanställd lärare, må erinras, att för annan deltidsanställd personal lönen i princip reduceras i förhållande till avkortningen av tjänstgöringstiden. De skäl, som föranlett mig att föreslå, att ordinarie anställning med reducerad tjänstgöring övergångsvis skall bibehållas, synas mig emellertid motivera att reduceringen av lönen må ske efter för läraren gynnsammare grunder. Såsom norm för reduceringen av lönen synes böra gälla, att lönen minskas med

1 % för varje fullt tiotal undervisningstimmar, varmed lärarens tjänstgöring under arbetsåret understiger 840.

Den skyldighet att åtaga sig undervisning mot timarvode, som enligt de sakkunnigas förslag skulle under sommarkurs, fortsättningskurs eller folkbildningskurs åligga ordinarie ämneslärare, vilkens anställning omfattar både vinter- och sommarkurs, synes vid bifall till vad jag i det föregående förordat beträffande minimi- och maximitjänstgöringsskyldighet ej erforderlig.

De sakkunniga ha även föreslagit, att ordinarie lärare, anställd endast för vinterkurs, skulle vara skyldig att, då skolans styrelse så påfordrar, mot timarvode meddela undervisning under sommar-, fortsättnings- eller folkbildningskurs i samma omfattning som ordinarie lärare, anställd för både vinter- och sommarkurs. På lärarens begäran skulle dock frågan om sådant åläggande kunna underställas skolöverstyrelsen för prövning och avgörande. Med anledning härav vill jag framhålla, att i den mån sommar-, fortsättnings- eller folkbildningskurs regelmässigt förekommer vid folkhögskola ordinarie lärare icke bör anställas för enbart vinterkurs. Om däremot vid skola med enbart vinterkurs annan kurs av nyss nämnt slag undantagsvis skulle anordnas, synes vad de sakkunniga föreslagit böra tillämpas med den jämkning, som föranledes av vad jag förordat beträffande beräkningen av ordinarie ämneslärarens undervisningsskyldighet. Tilläggsundervisning bör icke uttagas till större timantal än att lärarens sammanlagda tjänstgöring under året kommer att uppgå till 980 undervisningstimmar.

Förslaget, att ordinarie ämneslärare vid folkhögskola skulle placeras i lönegraden Ca 26, har godtagits i samtliga yttranden. Statskontoret har dock förordat en placering i lönegrad Ca 24 för icke-adjunktskompetenta lärare.

Det synes icke kunna bestridas, att en differentiering av folkhögskolans lärare efter kompetens skulle ha visst fog för sig. Den vid läroverken stadgade adjunktskompetensen torde dock icke vara lämplig som differentieringsgrund, eftersom denna kompetens, innefattande bl. a. genomgången provår, i allmänhet icke torde utgöra någon särskild merit för den undervisningsform, som tillämpas vid folkhögskolan. Enligt de sakkunnigas förslag skulle för behörighet som ordinarie och extra ordinarie ämneslärare fordras bl. a. att genom studier vid universitet eller högskola eller på annat sätt ha förvärvat de insikter, som prövas nödiga för tjänstens rätta skötande, samt att med goda vitsord ha tjänstgjort som lärare med full tjänstgöring minst 42 veckor under vinterkurs vid statsunderstödd folkhögskola eller minst 20 veckor under sådan kurs och minst 36 veckor vid annan läroanstalt under offentlig kontroll. Skolöverstyrelsen skulle dock, där giltiga skäl föreläge, äga medgiva undantag från angivna behörighetsvillkor.

Enligt min mening bör angivna minimitjänstgöring icke anses tillräcklig för vinnande av behörighet till ordinarie ämneslärartjänst, om denna placeras i så hög lönegrad som Ca 26. Med beaktande av att för anställning som ordinarie adjunkt fordras filosofie magisterexamen jämte provår

samt minst två års lärartjänstgöring, synes i de fall då vederbörande lärare avlagt akademisk examen (motsvarande), som innefattar ämnen av betydelse för hans lärarverksamhet vid folkhögskola, kravet på viss tjänstgöringstid böra utsträckas till fyra år. Lärare, som saknar akademisk examen (motsvarande), torde icke böra beredas ordinarie anställning vid folkhögskola i annan mån än skolöverstyrelsen med hänsyn till lång och välmeriterad tjänstgöring beviljar dispens. Endast därest angivna behörighetskrav upprätthållas, synes en placering i lönegrad Ca 26 för ordinarie ämneslärare vid folkhögskola kunna godtagas. Särskilda övergångsbestämmelser torde emellertid bli erforderliga för vid lönegraderingens genomförande befintliga ordinarie lärare, som sakna angiven kompetens.

Den av mig förordade metoden för beräkning av ordinarie ämneslärares tjänstgöringsskyldighet är närmast motiverad av tekniska skäl. Dessa skäl ha icke samma styrka, då det gäller att bestämma rektorernas undervisningsskyldighet. Med hänsyn härtill ifrågasattes icke annan ändring i de sakkunnigas förslag i denna del än att rektors tjänstgöringsskyldighet vid sommar-, fortsättnings- eller folkbildningskurs bör höjas till 230 undervisningstimmar. Då särskilda skäl föreligga, bör dock — såsom de sakkunniga föreslagit — skolöverstyrelsen äga medgiva viss nedsättning av nämnda timantal. Vad angår rektorernas löneförmåner må erinras, att jag i det föregående uttalat, att med ett ställningstagande till anställningsformen för dessa befattningshavare bör anstå. Vid sådant förhållande torde icke heller deras löneställning nu kunna upptagas till slutlig prövning.

Extra ordinarie anställning såsom ämneslärare skulle enligt de sakkunnigas förslag kunna vinnas av den som av skolöverstyrelsen förklarats behörig att inneha ordinarie eller extra ordinarie anställning som ämneslärare vid folkhögskola. Lärare med behörighetsförklaring, som vinner anställning för minst 20 veckor i följd, skulle omedelbart erhålla extra ordinarie anställning i lönegraden Ce 24. Detta innebär en gynnsammare inplacering än den som kommer lärare vid de allmänna läroverken m. fl. skolformer till del, eftersom de efter tjänstgöring i fyra terminer såsom extra lärare i lönegrad Cg 21 erhålla extra ordinarie tjänst i samma lönegrad och erhålla befordran till extra ordinarie tjänst i lönegrad Ce 24 endast i mån av vakanser på dylik tjänst. Förutsättning för sådan befordran är att provår genomgåts. Den förmånligare inplaceringen av folkhögskolans extra ordinarie ämneslärare har av de sakkunniga ansetts motiverad av att de endast kunna vinna anställning för vinterkurs och på grund härav få vidkännas en betydande procentuell minskning i den enligt lönegraden utgående årslönen. Lönen föreslås skola utgå i form av läsårsdaglön beräknad till $\frac{12}{238}$ av månadslönen. Vid beräkandet av läsårsdaglönen har till utgångspunkt tagits det antal veckor, 34, som enligt de sakkunnigas förslag skulle läggas till grund för beräkning av full tjänstgöring å ordinarie ämneslärartjänst ($7 \times 34 = 238$). I fråga om sjukvårdsförmåner och pensionsrätt skulle extra ordinarie lärare, anställd för hel vinterkurs, anses vara anställd under hela det arbetsår, under vilket vinterkursen infaller. Till skillnad från de ordinarie

ämneslärarna skulle emellertid de extra ordinarie — liksom de extra — ämneslärarna icke vara skyldiga att tjänstgöra vid andra kurser än vinterkurs.

Av den föregående redogörelsen för de avgivna utlåtandena framgår, att enligt statskontorets mening extra ordinarie och extra ämneslärare böra åläggas samma tjänstgöringsskyldighet som ordinarie ämneslärare. I fråga om lönegradsplaceringen förordar statskontoret Ce 22 för extra ordinarie och Cg 20 för extra ämneslärare. I övriga remissyttranden biträdas de sakkunnigas förslag eller lämnas desamma utan erinran.

Den föreslagna placeringen av extra ordinarie ämneslärare i lönegrad Ce 24 synes kunna godtagas endast om för behörighet till sådan tjänst uppställas samma krav som jag i det föregående förordat i fråga om behörighet till ordinarie ämneslärartjänst. Möjlighet bör emellertid föreligga för folkhögskollärare att vinna anställning såsom extra ordinarie i lägre lönegrad än Ce 24. Jag vill därför förorda, att lärare, som avlagt akademisk examen (motsvarande) och som tjänstgjort vid folkhögskola minst 42 veckor under vinterkurs eller ock minst 20 veckor under vinterkurs och minst 36 veckor vid annan läroanstalt under offentlig kontroll, må erhålla extra ordinarie anställning i lönegrad Ce 21. Annan lärare bör efter nyss angiven tjänstgöringstid kunna vinna anställning såsom extra ordinarie lärare under förutsättning att han av skolöverstyrelsen förklarats behörig att inneha icke-ordinarie ämneslärarbefattning vid folkhögskola.

Vad de sakkunniga föreslagit i fråga om läsårsdaglön för extra ordinarie lärare föranleder mig endast att framhålla, att såsom en konsekvens av den i det föregående beräknade minimiundervisningsskyldigheten för ordinarie ämneslärare, läsårsdaglönen bör beräknas utgöra $\frac{12}{245}$ av månadslönen.

Frågorna om extra ordinarie lärares rätt till sjukvårdsförmåner och pensionsrätt under den del av arbetsår, då vinterkurs ej pågår, torde få prövas, den förra frågan i samband med övervägandena, huruvida folkhögskolans lärare böra åtnjuta sjukvårdsförmån, och den senare frågan, då den av löne regleringen följande pensionsregleringen upptages till behandling. I avbidan härpå synes ställning icke nu böra tagas till om extra ordinarie anställning skall kunna innehavas tills vidare, eftersom detta spörsmål äger samband med de berörda frågorna.

I fråga om extra ämneslärare anser jag mig icke kunna biträda de sakkunnigas förslag om placering i Cg 21 för annan än den som avlagt akademisk examen (motsvarande). Annan extra ämneslärare synes böra placeras i lönegraden Cg 20, om han av skolöverstyrelsen förklarats behörig att inneha icke-ordinarie ämneslärarbefattning vid folkhögskola. Läsårsdaglönen bör liksom för extra ordinarie lärare utgöra $\frac{12}{245}$ av månadslönen. Lärare, som icke fyller villkoren för extra anställning, bör anställas såsom timlärare.

På sätt de sakkunniga föreslagit synes varken extra ordinarie eller extra lärare böra åläggas skyldighet att tjänstgöra vid andra kurser än vinterkurs.

Jag finner icke påkallat att i detta sammanhang, som endast avser ett principbeslut i ämnet, ingå på vilka övergångsbestämmelser som kunna bli erforderliga vid ett genomförande av vad här föreslagits. Givetvis bör emellertid genom personlig lönefyllnad eller i annan ordning tillses, att lärare icke får vidkännas minskning i sina löneförmåner i anledning av löne-regleringen.»

Lönereglering för övningslärare.

Såsom redan nämnts, föreslå de sakkunniga att folkhögskolans övningslärare skola inordnas i den allmänna lönereglering för övningslärare, varom principbeslut fattades vid 1948 års riksdag (prop. nr 136; statsutsk. utl. nr 192; r. skr. nr 390). Sagda lönereglering har enligt beslut av innevarande riksdag genomförts den 1 juli 1950.

Beträffande innebörden i denna lönereglering må erinras, att för övningslärare endast skola finnas tre anställningsformer, nämligen ordinarie och extra ordinarie lärare samt timlärare. Ordinarie anställning skall vara knuten till särskilda tjänster med full tjänstgöring. Så är däremot icke fallet med extra ordinarie anställning, som bl. a. skall kunna förekomma vid vikariat å ordinarie tjänst. För anställning som extra ordinarie övningslärare fordras, att vederbörande har föreskriven behörighet, att tjänstgöringen omfattar minst hälften av full tjänstgöring eller vid fortsättningsskolan minst två tredjedelar, att anställningstiden omfattar eller skall anses omfatta minst ett kalenderhalvår samt att, då så föreskrives, ledigförklarande ägt rum. Då villkoren för ordinarie eller extra ordinarie anställning ej äro uppfyllda, skall läraren anställas som timlärare.

I övrigt gäller enligt den beslutade löneregleringen för övningslärare, att tjänstgöring vid olika skolor skall kunna förenas till en tjänst. Sådan tjänst skall vara placerad vid en viss bestämd skola och tjänstgöring vid andra skolor skall anses som fyllnadstjänstgöring. Särskilt med hänsyn till fyllnadstjänstgöringen har löneregleringen begränsats till skolformer, där tjänstgöringsförhållandena äro i stort sett likartade i fråga om läsårets längd (36—40 veckor) och lektionstimmarnas fördelning med i regel lika stort timaltal varje vecka under läsåret m. m. Löneregleringen har dock utsträckts även till fortsättningsskolan, oaktat lärarna där ha speciella tjänstgöringsförhållanden. Vid denna skolform är undervisningen ofta koncentrerad till kortare kurser på omkring sex veckor med 30 undervisningstimmar i veckan, men i andra fall är den utspridd under längre eller kortare tider av året med växlande antal undervisningstimmar i veckan. På grund härav har vid fortsättningsskolan full tjänstgöring bestämts till 1 080 undervisningstimmar för redovisningsår eller 540 timmar för kalenderhalvår, medan den för övriga skolformer bestämts till 30 undervisningstimmar i veckan (veckotimmar) under läsår eller termin. I fråga om fyllnadstjänstgöring m. m. har bestämts, att 36 undervisningstimmar vid fortsättningsskolan skola anses motsvara en veckotimme vid andra skolformer.

Vad angår löneregleringen för *övningslärare vid folkhögskolorna* innehåller *de sakkunnigas förslag* i huvudsak följande.

Anställningsformer. Tjänstgöringsskyldighet. Kompetenskrav.

De sakkunniga föreslå, att för folkhögskolans lärare skola beträffande *anställningsformerna* i huvudsak gälla samma regler som vid övriga skolformer. Dock skulle av skäl, som framgå av det följande, ordinarie tjänst kunna inrättas även vid mindre än full tjänstgöring, blott den motsvarade minst halv tjänstgöring. Detsamma skulle gälla för extra ordinarie anställning. Ordinarie anställning för övningslärarna vid folkhögskola borde i övrigt ha samma innebörd som för ämneslärarna. Då extra ordinarie ämneslärare vid folkhögskola enligt gällande bestämmelser och enligt *de sakkunnigas förslag* kunde tillsättas utan att ledigförklarande ägt rum, borde vidare detsamma gälla för extra ordinarie övningslärare vid folkhögskola.

De sakkunniga framhålla i detta sammanhang, att av övningsämnena vid folkhögskolorna endast hushållsgöromål, kvinnlig slöjd och vävning förekomma i sådan omfattning, att timtalen mera allmänt förslå till ordinarie eller extra ordinarie anställning. I teckning, musik, gymnastik och manlig slöjd äro timtalen avsevärt lägre, varför endast undantagsvis annat än *timläraranställning* skulle komma i fråga. I dessa ämnen syntes i regel knappast föreligga behov av att inrätta pensionsberättigande tjänster vid folkhögskolorna.

De sakkunniga förorda därför, att i regel ordinarie tjänster endast skola inrättas i hushållsgöromål, kvinnlig slöjd och vävning. För inrättande av sådan tjänst skulle skolöverstyrelsens medgivande erfordras. I teckning, musik, gymnastik och manlig slöjd böra enligt *de sakkunnigas mening* ordinarie tjänster kunna inrättas, endast då särskilda skäl föreligga. Prövingen härav skulle ankomma på Kungl. Maj:t. Extra ordinarie anställning, vilken såsom nämnts icke skulle vara knuten till vissa tjänster, skulle däremot — i teckning, musik, gymnastik och manlig slöjd likaväl som i hushållsgöromål, kvinnlig slöjd och vävning — erhållas, då vederbörande lärare uppfyllde förutsättningarna härför.

Vad angår *tjänstgöringsskyldigheten* framhålla *de sakkunniga*, att eftersom övningslärarna vid folkhögskolorna tjänstgöra vid kurser av olika längd med stundom växlande antal undervisningstimmar i veckan under olika tider av året, undervisningsskyldigheten, liksom vid fortsättningsskolan, bör fastställas till visst antal undervisningstimmar för år eller halvår. Däremot ha *de sakkunniga* — med hänsyn till *de särskilda arbetsförhållandena* för folkhögskolans övningslärare — icke ansett sig kunna förorda, att för folkhögskolans lärare fastställes samma timtal för full tjänstgöring som vid fortsättningsskolor, d. v. s. 1 080 timmar för år, utan ett lägre timtal av 960 för helt arbetsår.

Icke ens om antalet timmar vid full tjänstgöring nedsättes till 960 för arbetsår blir det möjligt att bereda något större antal övningslärare full tjänstgöring. De sakkunniga ha därför föreslagit, att ordinarie övningslärartjänst skall kunna inrättas, då befattningshavarens årliga tjänstgöring omfattar minst 480 undervisningstimmar, d. v. s. hälften av full tjänstgöring. En tjänstgöringsskyldighet av nämnda omfattning skulle även kunna berättiga till extra ordinarie anställning.

De sakkunniga föreslå alltså, att vid folkhögskola skall med ordinarie tjänst vara förenad en undervisningsskyldighet av 480—960 undervisningstimmar för år. Samma undervisningsskyldighet skall gälla för extra ordinarie lärare. Är extra ordinarie lärare anställd för endast ett halvt år, skall undervisningsskyldigheten vara 240—480 undervisningstimmar. De sakkunniga förorda, att därutöver ordinarie och extra ordinarie lärare skola vara skyldiga att mot timarvode tjänstgöra ytterligare 160 timmar för år eller beträffande extra ordinarie övningslärare, anställd för endast ett halvt år, ytterligare 80 timmar.

De sakkunniga förorda, att timtalen för undervisningsskyldigheten och därmed tiden för extra ordinarie anställning skola avse *arbetsåret* eller halvt arbetsår. I regel skall arbetsåret vid folkhögskola omfatta tiden 1 oktober—30 september.

Beträffande möjligheten att kombinera övningslärarbefattning med husmodersbefattning vid skola ha de sakkunniga erinrat, att f. n. 17 av 25 skolkökslärarinnor å reglerade befattningar tillika inneha husmodersbefattning. Detsamma gäller 1 av 13 vävlärarinnor å reglerade tjänster, 7 av 23 skolkökslärarinnor å oreglerade befattningar och 1 av 16 lärare i »andra ämnen» å oreglerade befattningar. Sammanlagt inneha alltså 26 lärare tillika husmodersbefattning.

De sakkunniga anse, att kostnaderna för husmorsgöromålen böra åvila skolan. Med hänsyn härtill har det synts de sakkunniga tveksamt, om tjänstekombinationen husmor-lärare bör bibehållas. Starka sakliga skäl talade emellertid för en sådan anordning, och då det vore möjligt att särskilja de kostnader, som borde åvila skolan för husmodersbefattningen, ha de sakkunniga förordat, att denna tjänstekombination bibehålles och ingår i löneregleringen.

I fråga om *remissyttrandena* i förevarande del får utskottet hänvisa till propositionen s. 65—66.

De sakkunniga förorda med avseende å *k o m p e t e n s k r a v e n*, att för folkhögskolans övningslärare i stort sett skola gälla samma kompetenskrav som för övningslärare vid andra skolformer.

Löneställning.

Övningslärare vid andra skolformer ha placerats i lönegrad efter följande princip: samma lönegrad för lärare i samma ämne vid olika skolformer, om lärjungarna tillhöra samma åldersstadium, men med möjlighet till högre

lönegradsplacering, om lärjungarna i en skolform tillhöra högre åldersstadium. Nämda möjlighet har dock endast avsetts för sådana fall, då undervisningen är av mera kvalificerad art. De beslutade lönegraderna av intresse i detta sammanhang framgå av följande uppställning.

Ämnen. Skolformer	Lönegrader	
	ord.	e. o.
<i>Hushållsgöromål.</i>		
Kommunala flickskolor	Ca 20	Ce 17
Realskolor, folkskolor.....	Ca 18	Ce 17
<i>Kvinnlig slöjd.</i>		
Kommunala flickskolor	Ca 18	Ce 15
Realskolor, folkskolor.....	Ca 16	Ce 15
<i>Manlig slöjd.</i>		
Realskolor, folkskolor högre kompetens	Ca 18	Ce 17
lägre kompetens	Ca 16	Ce 15
<i>Teckning, musik och gymnastik.</i>		
Högre allmänna och tekniska läroverk	Ca 23	Ce 20
Realskolor, folkskolor.....	Ca 21	Ce 20

Tjänster i hushållsgöromål och kvinnlig slöjd äro placerade i samma lönegrad som motsvarande tjänster i enbart hushållsgöromål.

De sakkunniga föreslå för övningslärarna vid folkhögskolorna följande lönegradsplaceringar.

Ämnen	Lönegrad	
	ord.	e. o.
Hushållsgöromål (även i förening med kvinnlig slöjd och/eller vävning)	Ca 20	Ce 19
Kvinnlig slöjd och vävning:		
med behörighet	Ca 18	Ce 17
utan behörighet	Ca 14	Ce 13
Manlig slöjd:		
högre kompetens	Ca 18	Ce 17
lägre kompetens.....	Ca 16	Ce 15
Teckning, musik och gymnastik	Ca 21	Ce 20
undantagsvis	Ca 23	Ce 22

Till motivering av dessa förslag ha de sakkunniga anfört i huvudsak följande.

Vid folkhögskolorna äro ämnena hushållsgöromål och kvinnlig slöjd av stor betydelse för de kvinnliga eleverna och undervisningen är mera kvalificerad än vid folkskolor och realskolor. Undervisningen torde närmast vara jämförbar med den, som meddelas vid kommunala flickskolor. Vid dessa skolor liksom vid folkskolor m. fl. skolor äro lärare i hushållsgöromål placerade två lönegrader högre än lärare i kvinnlig slöjd, vilket framför allt föranletts av den något längre utbildningstiden i hushållsgöromål

och att undervisningen i hushållsgöromål får anses mera krävande än i kvinnlig slöjd. I sistnämnda hänseende får skillnaden mellan dessa ämnen anses vara mindre vid folkhögskolorna än vid andra skolformer. Även vid folkhögskolorna torde dock undervisningen i hushållsgöromål i regel ställa något större krav på lärarna än i kvinnlig slöjd. De sakkunniga ha icke funnit tillräckliga skäl föreligga för att vid folkhögskolorna frångå den differentiering i lönehänseende mellan dessa ämnen, som beslutats för andra skolformer.

I vävning är utbildningen, som nämnts, för närvarande skiftande och i regel torde utbildningen vara mindre omfattande än i kvinnlig slöjd. Skillnaden är dock ej så stor, att den åtminstone vid folkhögskolan bör föranleda annan lönegradsplacering än i kvinnlig slöjd.

Vid kommunala flickskolor skola extra ordinarie lärare i hushållsgöromål och kvinnlig slöjd tillhöra samma lönegrad som vid realskolor och folkskolor, d. v. s. lönegrad Ce 17 respektive Ce 15. För folkhögskolorna är det av särskild betydelse att kunna förvärva väl kvalificerade yngre lärare i dessa ämnen. Med hänsyn till de ofta låga timtalen i dessa ämnen vid folkhögskolorna kunna emellertid icke-ordinarie tjänster med samma lönegradsplacering som vid andra skolformer knappast bliva särskilt lockande. De sakkunniga vilja därför förorda, att extra ordinarie lärare i dessa ämnen placeras endast en lönegrad under den lönegrad, som gäller för motsvarande ordinarie lärare.

Vid folkhögskolorna finnas lärare i vävning och slöjd, vilka icke ha föreskriven utbildning. De sakkunniga föreslå, att dessa lärare, i den mån skolöverstyrelsen ej anser sig kunna förklara dem behöriga till tjänst i ovan angivna lönegrader, placeras i lönegrad Ca 14 respektive Ce 13, om de vid löneregleringens ikraftträdande äro anställda vid folkhögskola och ha haft sådan anställning minst tio år.

Övriga övningsämnen intaga i regel icke den centrala ställning i folkhögskolornas verksamhet som de ovan nämnda. Undervisningen i dessa ämnen kan vanligen icke heller anses avse en mera kvalificerad undervisning än den, som gäller för övningslärartjänster tillhörande den s. k. normallönegraden vid andra skolformer. I teckning, musik och gymnastik förorda de sakkunniga därför lönegraderna Ca 21 och Ce 20. Där i något fall folkhögskolans verksamhet är särskilt inriktad på undervisningen i något av dessa ämnen t. ex. vid gymnastikfolkhögskolan i Lillsved och folkliga musikhögskolan i Ingesund, därest denna organiseras som folkhögskola, bör dock en högre lönegrad kunna komma i fråga, nämligen Ca 23 och Ce 22.

Vid mindre än full tjänstgöring skall enligt de sakkunnigas förslag lönen liksom för andra övningslärare reduceras i samma grad som tjänstgöringen, d. v. s. att exempelvis vid halv tjänstgöring löneklassbeloppen reduceras till hälften.

Enligt de sakkunnigas förslag skall timläraranställning tillämpas *dels* då tjänstgöringen omfattar mindre än 480 undervisningstimmar för arbetsår eller 240 undervisningstimmar för halvt arbetsår, *dels* då tjänstgöringen är av större omfattning än nyss nämnts, men läraren icke är behörig att anställas som extra ordinarie.

För övningslärare vid folkhögskolor skall i övrigt gälla samma anställningsvillkor som för övningslärare vid fortsättningskolor t. ex. i fråga om lön under tjänstledighet och uppflyttning i löneklass. Förslag till bestäm-

melser härom ha av de sakkunniga framlagts i betänkande med förslag till avlöningsreglemente för övningslärare.

Remissyttrandena över de sakkunnigas förslag i nu förevarande del finnas redovisade å s. 69—71 i propositionen.

Föredraganden.

Föredragande statsrådet har anfört följande.

»I en annan proposition denna dag framlägges för riksdagen förslag, att den vid 1948 års riksdag i princip beslutade löneregleringen för övningslärare skall sättas i kraft den 1 juli 1950. Sagda förslag omfattar övningslärarna vid folk- och småskoleseminarier, allmänna läroverk, högre tekniska läroverk, läroanstalter för blinda, vårdanstalten för blinda med komplicerat lyte, läroanstalter för dövstumma, högre kommunala skolor, folkskolor samt fortsättningsskolor. Löneregleringen bygger på den förutsättningen, att antalet heltidstjänster för övningslärare skall kunna väsentligt ökas genom att en tjänst vid en viss skola skall kunna förenas med tjänstgöring vid en eller flera andra skolor (fyllnadstjänstgöring). Bl. a. av denna anledning har löneregleringen begränsats till skolformer, där tjänstgöringsförhållandena äro i stort sett likartade i fråga om läsårets längd (36—40 veckor) och lektionstimmarnas fördelning med i regel lika stort timtal varje vecka under läsåret m. m. Undantag utgör fortsättningsskolan. På grund av de vid sistnämnda skolform rådande speciella förhållandena har full tjänstgöring där bestämts till 1 080 undervisningstimmar för redovisningsår eller 540 timmar för kalenderhalvår, medan den för övriga skolformer bestämts till 30 undervisningstimmar i veckan (veckotimmar) under läsår eller termin. I fråga om fyllnadstjänstgöring m. m. har bestämts, att 36 undervisningstimmar vid fortsättningsskolan skola anses motsvara en veckotimme vid andra skolformer.

Enligt de sakkunnigas förslag skulle övningslärarna vid folkhögskolorna inordnas under de nya avlöningsbestämmelserna för övningslärarna i allmänhet, varvid i stort sett samma särbestämmelser, som skulle gälla för fortsättningsskolan, även skulle erhålla tillämpning å folkhögskolan. Med hänsyn till de vid folkhögskolorna rådande särskilda arbetsförhållandena, vilka de sakkunniga beaktat vid utformningen av förslaget beträffande ämneslärarna, föreslå emellertid de sakkunniga, att för övningslärarna vid folkhögskolorna timtalet för full tjänstgöring skall bestämmas till endast 960 för helt arbetsår. Vidare skulle — i motsats till vad fallet skulle bli vid övriga skolformer — kunna inrättas ordinarie halvtidstjänster med en undervisningsskyldighet av 480 timmar för år.

I likhet med statskontoret finner jag det för övningslärarna vid folkhögskolorna föreslagna timtalet för full tjänstgöring — 960 timmar — vara för lågt. I anslutning till den av mig i det föregående förordade uppräkningsen av ämneslärarnas undervisningsskyldighet vill jag föreslå att för övningslärarna timtalet fastställas till 1 000 för år. Jag kan icke heller tillstyrka att

för folkhögskolorna avses ordinarie halvtidstjänster. Liksom vid övriga skolformer, som omfattas av löneregleringen för övningslärarna, böra tjänster, som omfatta mindre än full tjänstgöring, dock minst halv, inrättas såsom extra ordinarie.

Vad de sakkunniga i övrigt föreslagit i fråga om anställningsformer och tjänstgöringsskyldighet för övningslärarna vid folkhögskolan synes mig böra godtagas med den jämkningen, att ordinarie anställning bör gälla tills vidare med en ömsesidig uppsägningstid av 6 månader. För extra ordinarie lärare, anställd endast för ett halvt år, bör undervisningsskyldigheten utgöra 250—500 undervisningstimmar.

De sakkunnigas förslag till lönegradsplacering för de ordinarie övningslärarna anser jag mig — i likhet med statens lönenämnd — kunna biträda. Även i fråga om de extra ordinarie övningslärarnas lönegradsplacering delar jag lönenämndens uppfattning, vilket innebär en avvikelse från de sakkunnigas förslag i så måtto, att extra ordinarie lärare i hushållsgöromål böra placeras i Ce 17 i stället för Ce 19, i kvinnlig slöjd och vävning i Ce 15 i stället för Ce 17 och i teckning, musik och gymnastik vid folkhögskolor med speciell inriktning på ett av dessa övningsämnen i Ce 20 i stället för Ce 22.

Vad angår kombinationen övningslärare-husmoder synas hinder icke böra möta att inrätta sådana tjänster. Jag är emellertid icke nu beredd att taga ställning till frågan om lönegradsplaceringen för sådan tjänst.»

Kostnadsberäkningar.

De sakkunniga ha gjort vissa beräkningar angående de ekonomiska konsekvenserna av en lönereglering för lärarpersonalen vid folkhögskolor i enlighet med de sakkunnigas förslag. Dessa beräkningar visa emellertid endast hur stor den på statsverket belöpande kostnadsökningen approximativt kan uppskattas till med utgångspunkt från nu utgående statsbidrag och med tillämpning för tiden efter löneregleringens genomförande av vissa av de sakkunniga föreslagna ändringar i statsbidragssystemet. I de redovisade kostnadsökningarna för statsverket ingå därför vissa kostnader, som på grund av övergången till bruttolönesystem och ändrade statsbidragsgrunder överflyttas från huvudmännen till staten. Med hänsyn härtill torde de av de sakkunniga redovisade kostnadsökningarna kunna betraktas såsom maximumsiffror för de av löneregleringen föranledda ökningarna av de totala löneutgifterna vid ifrågavarande skolor, även om — såsom statskontoret påpekat i sitt utlåtande — den omständigheten att kostnaderna beräknats efter så låg dyrort som ortsgрупп 2 i och för sig är ägnad att giva för låga tal för kostnadsökningarna. Enligt de sakkunnigas beräkningar skulle ett genomförande av deras förslag föranleda en årlig kostnadsökning för statsverket av omkring 950 000 kronor beträffande folkhögskolorna.

Utskottet.

De statsunderstödda folkhögskolorna i vårt land intaga med avseende å såväl verksamhet som målsättning en särställning inom undervisningsväsendet. Till skillnad från skolformerna i allmänhet äga folkhögskolorna med några få undantag karaktären av internatskolor, där elevmaterialet utgöres av vuxen ungdom. Skolornas huvuduppgift är att bibringa eleverna allmän medborgerlig bildning jämte sådana insikter, som kunna främja deras personliga utveckling. I uppfostrande syfte böra skolorna vidare begagna de tillfällen till samvaro mellan lärare och elever, som erbjuda sig vid sidan av den egentliga undervisningen. Nu berörda förhållanden ha medfört, att skolorna i organisatoriskt och pedagogiskt hänseende äga en jämförelsevis stor rörelsefrihet, som bl. a. tar sig uttryck i att skolkurserna i stor utsträckning lämpas efter lokala förhållanden. Jämte de lägre lantbruksundervisningsanstalternas och privatläroverkens lärare äro folkhögskolornas lärare f. n. de enda med statsbidrag avlönade lärargrupper av någon större omfattning, för vilka de statliga avlöningsgrunderna icke gälla.

Det förslag till löneroglering för lärarpersonalen vid de statsunderstödda folkhögskolorna, som nu framlägges och vilket till sina huvuddrag bygger på ett av 1941 års lärarlönesakkunniga avgivet förslag i ämnet, innebär — liksom beträffande lärarna vid de lägre lantbruksundervisningsanstalternas — att det statliga lönesystemet göres tillämpligt å ifrågavarande lärare. I propositionen behandlas emellertid endast principerna för en dylik löneroglering och i följd härav upptagas i propositionen allenast frågorna om anställningsformer, tjänstgöringsskyldighet och löneställning för ordinarie, extra ordinarie och extra lärare. Frågorna om avvägningen av timlärararvodena, om befattningshavarnas rättigheter och skyldigheter beträffande tjänstebostad, om hälso- och sjukvård samt om övergångsbestämmelser i anledning av lönerogleringen ha däremot lämnats åsido i nu förevarande sammanhang; förslag i nämnda hänseenden torde emellertid, därest principbeslut om en löneroglering nu fattas, vara allt motse till nästkommande riksdag. I följd härav har det icke ansetts påkallat, att ställning nu tages till frågan om avlöningsbestämmelsernas utformning.

Bl. a. med hänsyn till att det som ett led i resultatet av fjolårets stabiliseringsförhandlingar med personalorganisationerna ingick, att föreliggande lönerogleringsfråga om möjligt skulle föreläggas 1950 års riksdag, synes det angeläget, att frågan nu bringas till en lösning. Utskottet förordar därför, att principbeslut nu fattas om löneroglering för lärarna vid folkhögskolorna.

Vid den granskning, utskottet ägnat det föreliggande propositionsförslaget, har utskottet emellertid funnit sig icke kunna biträda detsamma i oförändrat skick.

Föredragande statsrådet har i likhet med lärarlönesakkunniga företrätt den uppfattningen, att lönerogleringen icke bör få medföra, att skolornas rörelsefrihet i fråga om organisation, kursernas anordning o. dyl. inskrän-

kes, utan att i möjligaste mån nu rådande förhållanden böra bibehållas, en uppfattning som utskottet för sin del till fullo delar. Den lösning av frågan om tjänstgöringsskyldighetens omfattning för de ordinarie ämneslärarna, som i propositionen föreslås, synes utskottet emellertid icke väl förenlig med kravet på ett bibehållande i princip av skolornas hittillsvarande rörelsefrihet. Utskottet har därför i viss anslutning till lärarlönesakkunnigas, av motionärerna omfattade förslag funnit sig böra förorda en lösning, som bättre än Kungl. Maj:ts förslag tillgodoser skolornas intressen på förevarande punkt. Till denna fråga återkommer utskottet i det följande. I övrigt har utskottet i nu förevarande sammanhang icke funnit anledning särskilt uttala sig rörande Kungl. Maj:ts förslag i vidare mån än att utskottet förutsätter att, sedan riksdagen numera godkänt det i prop. nr 252 framlagda förslaget angående uppskov med den allmänna sjukförsäkringen, lärarpersonalen vid folkhögskolorna vid genomförandet av ny lönereglering tillerkännes rätt till sjukvård i likhet med lärare vid folkskoleväsendet m. fl. icke-statliga lärargrupper.

Enligt propositionen skulle löneregleringen för såväl ämnes- som övningslärare om möjligt genomföras den 1 juli 1951. Därest det skulle visa sig ogörligt att sätta löneregleringen i kraft vid nämnda tidpunkt, vill utskottet uttala den förhoppningen, att löneregleringen under alla förhållanden kan genomföras före undervisningens igångsättande hösten 1951.

Frågan om anställningsformen för rektorerna, för vilka skolöverstyrelsen ifrågasatt användande av förordnande på viss tid, anser utskottet i likhet med föredragande statsrådet lämpligen böra upptagas i samband med motsvarande spörsmål vid högre kommunala m. fl. skolor, varom utredning f. n. pågår genom lärarlönesakkunniga. Vid sådant förhållande saknar utskottet anledning att nu ingå på spörsmålet om rektorernas löneställning. Vad i propositionen anförts rörande anställningsformerna för ämneslärarna föranleder icke någon erinran från utskottets sida.

Vad angår löneställningen för *ämneslärarna* har i propositionen föreslagits, att de ordinarie lärarna, vilka anställas antingen för såväl vinter- som sommarkurs eller för enbart vinterkurs, skola inplaceras i lönegrad Ca 26 under förutsättning likväl att vissa angivna behörighetskrav upprätthållas. Under enahanda förutsättning skulle de extra ordinarie lärarna, vilkas anställning avser allenast vinterkurs, kunna hänföras till lönegrad Ce 24 och de extra lärarna, vilka likaledes anställas för enbart vinterkurs, kunna inplaceras i Cg 21; i övrigt skulle lärarna ifråga hänföras till Ce 21 respektive Cg 20. Mot de sålunda föreslagna löneställningarna, vilka kunna anses innebära ett bevarande i princip av den hittillsvarande jämställdheten med realskolans motsvarande befattningshavare, är från utskottets sida icke något att i och för sig erinra.

Vid bedömande av de ifrågavarande lönegraderna måste hållas i minnet, att desamma få anses avvägda med hänsyn till befattningar, vilka äro förenade med full tjänstgöring. Då vid folkhögskolorna åtskilliga befattningshavare ha mindre än full tjänstgöring, följer härav att den för vederbörande

lönegrad gällande lönen i dylika fall måste på ett eller annat sätt reduceras. Härvid måste beträffande de ordinarie ämneslärarna tillses, att lönen icke reduceras i samma proportion som tjänstgöringen, enär i så fall lönen skulle bli alltför låg.

Att på ett lämpligt sätt bestämma folkhögskollärarnas tjänstgöringsskyldighet och med utgångspunkt härifrån tillskapa en vid icke full tjänstgöring rättvist verkande reduktionsregel är förenat med vissa svårigheter. Lärarlönesakkunniga ha för sin del föreslagit en reduktionsskala, som innebär att lönen för de ordinarie ämneslärarna varierar mellan 100 och 75 procent av full lön och för de icke-ordinarie ämneslärarna mellan 70,6 och 61,8 procent av full lön. För de ordinarie lärarnas vidkommande har härvid tillämpats en beräkningsmetod, enligt vilken vid felande tjänstgöring lönereduktionen i princip skulle motsvara timarvodet för det antal timmar, varmed lärarens tjänstgöring understeg full tjänstgöring. Beträffande de icke-ordinarie lärarna har vid lörens bestämmande tillämpats systemet med läsårsdaglön, beräknad efter ett arbetsår av $(34 \times 7 =)$ 238 dagar. Såsom full tjänstgöring skulle för såväl ordinarie som icke-ordinarie lärare anses en undervisningstid av 34 veckor med för rektor 18—22 och för ämneslärare 24—28 undervisningstimmar i veckan. I tjänstgöringen skulle ingå undervisning dels vid vinterkurs om normalt minst 22 veckors längd, dels ock vid sommarkurs, fortsättningskurs eller folkbildningskurs med tillhoppa 195 timmar för rektor och 270 timmar för ämneslärare. Härvid är att märka, att de sakkunniga räknat med bibehållandet av den nuvarande möjligheten för skolstyrelse att nedsätta undervisningsskyldigheten för ordinarie ämneslärare vid vinterkurs till 20 veckotimmar eller, efter skolöverstyrelsens medgivande, till ett än lägre antal timmar utan att fördenskull reduktion i förhållande till full tjänstgöring skulle anses föreligga. I propositionen har befunnits lämpligt att vid avvägningen av löneställningen beräkna undervisningsskyldigheten i form av ett visst antal undervisningstimmar — minst 840 och högst 980 timmar — för arbetsår. Nämnda timtal ha erhållits genom att antalet undervisningstimmar per vecka, lägst 24 och högst 28, multiplicerats med 35, vilket sistnämnda tal motsvarar det föreslagna minimiantalet veckor för vinterkurs (22 veckor) jämte sommarkurs (13 veckor). Huruvida undervisningsskyldigheten även i folkhögskolestadgan skulle fastställas till visst antal undervisningstimmar för år eller angivas omfatta tjänstgöring under en vinterkurs jämte visst antal undervisningstimmar har i propositionen lämnats öppet. De för ordinarie ämneslärare angivna maximi- och minimiantalen undervisningstimmar skulle enligt propositionen utgöra nettotimantal i så måtto, att undervisningstimmar, som kunde beräknas infalla under helgdagar, lov eller motsvarande ledigheter, icke skulle beaktas vid beräkandet av omfattningen av lärarens undervisning. Vid lägre tjänstgöring skulle lönen för ordinarie ämneslärare minskas med en procent för varje 10-tal undervisningstimmar, varmed lärarens tjänstgöring under arbetsåret understeg 840; för extra ordinarie lärare skulle lönereduktion inträda enligt principerna för läsårsdaglön.

Gentemot Kungl. Maj:ts förslag i nu förevarande del har såväl i motionerna som i till utskottet inkomna skrivelser från svenska folkhögskolans lärarförening och folkhögskoledelegationen inom 1946 års skolkommision med skärpa framhållits, att en enligt angivna grunder utmätt undervisningsskyldighet i förening med en reduktionsregel av i propositionen föreslagen innebörd skulle vara ägnad att på ett ödesdigert sätt inskränka skolornas rörelsefrihet i fråga om undervisningens ordnande, samtidigt som reduktionsregeln i åtskilliga fall skulle leda till påtagliga försämringar i lärarnas nuvarande lönevillkor.

För egen del har utskottet icke kunnat undgå att taga intryck av den kritik, som riktats mot Kungl. Maj:ts förslag i förevarande hänseende. Ett genomförande av förslaget skulle nämligen med säkerhet komma att allvarligt hämma skolornas hittillsvarande rörelsefrihet i fråga om undervisningens ordnande och därjämte skapa ökade svårigheter i rekryteringshänseende. Emellertid anser sig utskottet icke kunna biträda det i motionerna framställda yrkandet om en lösning enligt det av lärarlönesakkunniga förordade alternativet. Ett bifall till detta förslag skulle enligt utskottets mening icke kunna undgå att medföra konsekvenser för andra skolformer, varest lästiden genomsnittligt är avsevärt längre än den som förekommer vid folkhögskolorna. Utskottet har därför, efter samråd med civildepartementet, funnit sig böra förordade en lösning, som — utan att sträcka sig lika långt som den av de sakkunniga föreslagna — likväl i rimlig utsträckning tillgodoser skolornas och lärarpersonalens berättigade intressen.

Vid de överväganden utskottet ägnat den föreliggande frågan, har utskottet till en början ansett sig böra förordade, att den i propositionen föreslagna nettoberäkningen av undervisningstimmarna övergives och att man i stället i fråga om såväl vinter- som sommarkurser utgår från en bruttoberäkning av undervisningstimmarna. Härvid synes — på sätt 1941 års lärarlönesakkunniga föreslagit — antalet veckotimmar för fulltidstjänstgörande ordinarie lärare under vinterkurs böra beräknas uppgå till 26, oavsett huruvida den enskilde läraren haft mindre eller mer än 26 veckotimmar. Härvid förutsätter utskottet, att skolstyrelse liksom hittills skall äga nedsätta undervisningsskyldigheten per vecka till 20 timmar eller, efter skolöverstyrelsens medgivande, till ett än lägre antal timmar. En vinterkurs om 22 veckor skulle således för samtliga fulltidstjänstgörande ordinarie lärare anses motsvara ($26 \times 22 =$) 572 undervisningstimmar. Då det gäller att fastställa den undervisningsskyldighet, som härulöver bör uttagas av ordinarie lärare, torde hänsyn böra tagas till att läsåret vid allmänt läroverk omfattar 38 veckor, jämte inträdes- och flyttningsprövningar. Enligt utskottets mening saknas anledning att för folkhögskolornas vidkommande i princip räkna med mindre än 38 veckors lästid. Med utgångspunkt från en genomsnittlig tjänstgöring av 26 veckotimmar skulle således tjänstgöringsskyldigheten för ämneslärare fastställas till ($26 \times 38 =$) 988 timmar. De speciella förhållanden, som råda vid folkhögskolorna, synas emellertid böra motivera, att åtminstone t. v. full tjänstgöring anses föreligga, även om tim-

antalet sammanlagt icke uppgår till 988. Såsom undre gräns för undervisningsskyldigheten för lärare med full tjänstgöring synes lämpligen kunna fastställas ($26 \times 35 =$) 910 timmar för år. Denna minimigräns för full tjänstgöring sammanfaller i det närmaste med den minimigräns som i propositionen (s. 56) ansetts böra gälla vid en bruttoberäkning av antalet timmar. Däremot är den ovan angivna maximigränsen 988 — med hänsyn till ovan förordade beräkningsmetod i fråga om vinterkurs — lägre än den som anges vid bruttoberäkningen i propositionen. Ändringen synes utskottet befogad med hänsyn till att det antal undervisningstimmar som av lärare uttages utöver vinter- och sommarkurs i praktiken torde utgöra ett nettoantal timmar, eftersom de timmar, som hänföra sig till fortsättnings- och folkbildningskurser, endast undantagsvis torde bortfalla på grund av lov o. d.

Hur förestående förslag verkar i praktiken, torde lämpligen kunna klargöras med följande exempel. En ordinarie lärare är anställd för såväl vinter- som sommarkurs. Vid vinterkursen om 22 veckor skall han enligt skolstyrelsens beslut fullgöra 21 veckotimmar och under sommarkursen om 16 veckor 9 veckotimmar. För bedömande av vad som återstår av hans tjänstgöringsskyldighet skall han under vinterkursen anses ha fullgjort ($22 \times 26 =$) 572 timmar och under sommarkursen ($16 \times 9 =$) 144 timmar. För att erhålla full lön bör han således tjänstgöra ytterligare ($910 - 572 - 144 =$) 194 timmar. Innan särskild ersättning för övertimmar må utgå, skall han ha tjänstgjort ($988 - 572 - 144 =$) 272 timmar.

Skulle vinterkurs efter särskilt medgivande förkortas till 21 veckor, synes lärare vid sådan kurs tills vidare ändock böra få räkna sig till godo 22 veckors tjänstgöring, eftersom avkortningen av vinterkursen i så fall förutsättes bero på särskilda omständigheter. Ett villkor härför bör dock vara att medgivande om avkortning lämnas endast där så befinnes oundgängligen nödvändigt. — Är vinterkurs längre än 22 veckor, synes läraren böra få såsom fullgjord tjänstgöring tillgodoräkna sig ett timantal motsvarande $26 \times$ veckoantalet. Vinterkurs om 24 veckor skulle därigenom komma att tillgodoräknas samtliga ordinarie lärare såsom ($26 \times 24 =$) 624 timmar.

Här angivna jämkningar i förhållande till propositionens förslag böra även föranleda viss ändring i den i propositionen förordade regeln för reducering av lön vid mindre än full tjänstgöring. I propositionen har som nämnts föreslagits, att reduktion skulle ske med en procent av lönen för varje tiotal timmar, varmed lärarens tjänstgöring under året understege det föreslagna minimiantalet (840 timmar). Denna reduktionsregel, som i och för sig är strängare än den av lärarlönesakkunniga förordade, skulle i det här förordade systemet för beräkning av tjänstgöringsskyldigheten komma att verka ännu kraftigare. Med hänsyn härtill förordar utskottet att reducering i stället skall ske med en procent för varje 13-tal timmar. I jämförelse med lärarlönesakkunnigas förslag innebär detta en ökning av reduktionen med allenast tre procent. Skillnaden betingas i huvudsak av att de sakkunniga för beräkning av full tjänstgöring utgått från 34 veckor, under

det att utskottet räknat med 35 veckor såsom minimum för full tjänstgöring. Utskottet vill i detta sammanhang framhålla, att då de sakkunniga förordat en utökning av lästiden vid vinterkurs från 21—22 veckor, konsekvensen borde ha bjudit, att de såsom minimum för full tjänstgöring krävt icke 34 utan ($22 + 13 =$) 35 veckor. Därmed skulle de sakkunnigas förslag och utskottets här skisserade jämningsförslag ha nära överensstämt med varandra. Av den vid detta utlåtande fogade bilagan framgå de löneökningar och löneminskningar i förhållande till nu utgående löneförmåner för folkhögskolans ordinarie ämneslärare, som följa dels av de sakkunnigas förslag, dels av propositionsförslaget, dels ock av utskottets jämningsförslag. Vid bedömande av förslagens verkningar bör beaktas, att nu utgående löner icke äro dyrortsgrupperade och att det med hänsyn härtill torde vara oundvikligt, att löneregleringen medför vissa löneminskningar på de lägre dyrorterna. Dessa motsvaras av betydande löneökningar på de högre dyrorterna.

I fråga om rektors undervisningsskyldighet bör beaktas, att, därest vinterkursen omfattar mer än 22 veckor, rektor med full tjänstgöring under denna kurs får avräkna det antal timmar, som belöper å överskjutande veckoantal, från den undervisningsskyldighet å 230 timmar, som enligt propositionsförslaget skulle åligga honom vid sommar-, fortsättnings- eller folkbildningskurs.

I anslutning till vad i det föregående anförts angående ordinarie ämneslärare förutsätter utskottet, att icke-ordinarie ämneslärare, som anställda för hel vinterkurs för 21 veckor, bör berättigas uppbära lön som om vinterkursen omfattat 22 veckor.

I propositionen förutsättes såsom villkor för vinnande av behörighet till ämneslärartjänst i Ca 26, att läraren efter avlagd akademisk examen fullgjort minst fyra års tjänstgöring vid folkhögskola; lärare utan akademisk examen skulle över huvud taget icke kunna erhålla ordinarie anställning i annan mån än skolöverstyrelsen med hänsyn till lång och välmeriterad tjänstgöring beviljade dispens. Med beaktande av att för anställning såsom ordinarie adjunkt kräves filosofie magisterexamen jämte provårskurs samt minst två års lärartjänstgöring har utskottet icke något att erinra mot propositionsförslaget på förevarande punkt. Likaså biträder utskottet förslaget, att placering av extra ordinarie ämneslärare i Ce 24 bör godtagas endast om för behörighet till sådan tjänst uppställas samma krav som förordats i fråga om behörighet till ordinarie ämneslärartjänst. I övrigt bör, såsom i propositionen förutsättes, inplacering av extra ordinarie ämneslärare enligt där angivna grunder ske i Ce 21.

För extra ordinarie ämneslärare skall enligt propositionsförslaget läsårsdaglönen beräknas utgöra $\frac{12}{245}$ av månadslönen. Denna beräkningsgrund, som utgår från en årlig lästid av 35 veckor, föranleder icke någon erinran från utskottets sida.

Vad de extra ämneslärarna angår, biträder utskottet förslaget om att dessa böra hänföras till Cg 21, dock att placering i Cg 20 bör avses för den, som icke avlagt akademisk examen.

Beträffande *övningslärarna* vid folkhögskolorna föreslås i propositionen — i anslutning till vad lärarlönesakkunniga i sådant hänseende förordat — att denna lärarkategori inordnas under de vid innevarande riksdag beslutade avlöningsbestämmelserna för övningslärare i allmänhet. Häremot är från utskottets sida intet att erinra. I konsekvens härmed torde, såsom i propositionen förutsattes, för inrättande av ordinarie tjänster böra krävas full tjänstgöring. Halvtidstjänster böra således, liksom vid övriga skolformer som omfattas av löneregleringen för övningslärarna, få inrättas allenast som extra ordinarie. Den för övningslärare föreslagna undervisningsskyldigheten, 1 000 timmar för år, finner utskottet lämpligt avvägd. Likaså biträder utskottet vad i propositionen i övrigt föreslagits i fråga om anställningsformer och tjänstgöringsskyldighet för övningslärarna vid folkhögskolorna. Vad slutligen beträffar lönegradsplaceringarna för övningslärarna ansluter sig utskottet jämväl i denna del till propositionsförslaget.

I övrigt har propositionen, i vad den hänvisats till statsutskottet, icke givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

Äberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition, i vad densamma angår de statsunderstödda folkhögskolorna, samt motionerna I: 483 och II: 574 godkänna de av utskottet förordade grunderna för en löne-reglering för lärarpersonalen vid de statsunderstödda folkhögskolorna.

Stockholm den 30 november 1950.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Sven Larsson, Karl Andersson, Ohlön, Gustaf Karlsson, fröken Andersson, herrar Berling, Sundelin, Leander, Gillström, Johan Eric Ericson, Lundqvist, Hesselbom, Ivar Persson, Einar Persson och Pålsson; samt

från a n d r a kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Malmborg i Skövde, Bergström, Boman i Kieryd, Mårtensson i Uddevalla, Svensson i Ljungskile, Lindholm, Rubbestad, Eriksson i Sandby, Staxäng, Åkerström, Pettersson i Dahl, Henriksson, Nihlfors och Gustafsson i Stockholm.

Reservationer:

1) av herr *Ohlon*, fröken *Andersson*, herrar *Sundelin*, *Lundqvist*, *Malmborg* i Skövde, *Boman* i Kieryd, *Svensson* i Ljungskile, *Staxäng*, och *Nihlfors*, vilka ansett, att utskottet bort tillstyrka yrkandet i motionerna I: 483 och II: 574 om lönereglering för de statsunderstödda folkhögskolornas lärarpersonal i huvudsaklig överensstämmelse med det av 1941 års lärarlönese-kommitté framlagda förslaget och att därför

dels utskottets yttrande fr. o. m. det stycke på s. 35, som börjar med orden »Det förslag», t. o. m. det stycke på s. 41, som slutar med orden »särskilt uttalande», bort hava följande lydelse:

»Den nu föreliggande propositionen har, såsom framgår av den i det föregående lämnade redogörelsen, utarbetats på grundval av ett utav 1941 års lärarlönese-kommitté avgivet betänkande med förslag i ämnet. Under departementsbehandlingen har emellertid de sakkunnigas förslag — vilket i princip godtagits av svenska folkhögskolans lärarförening och under remissbehandlingen i stort sett tillstyrkts av de hörda myndigheterna med undantag av statskontoret — såvitt angår folkhögskolorna frångåtts på väsentliga punkter. Enligt utskottets mening har i propositionen icke tillräckligt beaktats den särställning, som folkhögskolorna intaga i förhållande till andra skolformer. Det föreliggande förslaget synes utskottet därför icke vara ägnat att i oförändrat skick läggas till grund för en lönereglering för lärarpersonalen vid dessa skolor. Icke heller har utskottet kunnat finna de skäl övertygande, vilka i propositionen anförts till stöd för de under departementsbehandlingen vidtagna avvikelserna från sakkunnigförslaget. Detta intryck har ytterligare förstärkts vid den kontakt, som utskottet haft med representanter för svenska folkhögskolans lärarförening och folkhögskoledelegationen inom 1946 års skolkommision. Vid sina överväganden i frågan har utskottet för sin del övertygats om att den avsedda löneregleringen för folkhögskolans lärarpersonal bör komma till stånd i huvudsaklig överensstämmelse med lärarlönese-kommitté, av motionärerna i motionerna I: 483 och II: 574 förordade förslag.

Den fråga, vars lösning i särskilt hög grad påkallat uppmärksamhet under löneregleringsarbetets gång och vilken i själva verket intimt sammanhänger med folkhögskolornas arbetssätt och organisation, gäller sättet för bestämmande av lärarnas fulla tjänstgöringsskyldighet. Denna fråga är nämligen direkt avgörande för grunderna i fråga om lörens reducering vid mindre än full tjänstgöring. Härvidlag äga skolorna f. n. tämligen stor frihet att besluta efter omständigheterna. Den självbestämmanderätt, som i detta hänseende inrymmts åt skolstyrelserna, får anses naturligt betingad av folkhögskolans på tradition och erfarenhet grundade egenart. Skolornas karaktär av internat, där lärarnas personliga handledning av och samvaro med eleverna ingår som ett icke oväsentligt led vid sidan av den egentliga undervisningen, motiverar utan tvivel en större rörelsefrihet än vid de vanliga

skolformerna. I lärarlönesakkunnigas förslag ha dessa synpunkter skänkts beaktande i sådan utsträckning, att ett inordnande av lärarpersonalen under det statliga lönesystemet framstår som väl förenligt med önskemålet att i möjligaste mån bevara skolornas hittillsvarande arbetsformer, som i vida kretsar högt värdesatts.

När det gällt att fastställa folkhögskollärarnas tjänstgöringskyldighet och att med utgångspunkt härifrån tillskapa en vid icke full tjänstgöring lämpligt verkande reduktionsregel ha de sakkunniga för sin del stannat vid att förorda en reduktionsskala, som innebär att lönen för de ordinarie ämneslärarna varierar mellan 100 och 75 procent av full lön och för de icke-ordinarie ämneslärarna mellan 70,6 och 61,8 procent av full lön. För de ordinarie lärarnas vidkommande har härvid tillämpats en beräkningsmetod, enligt vilken vid felande tjänstgöring lönereduktionen i princip skulle motsvara timarvodet för det antal timmar, varmed lärarens tjänstgöring understege full tjänstgöring. Beträffande de icke-ordinarie lärarna har vid lörens bestämmande tillämpats systemet med läsårsdaglön, beräknad efter ett arbetsår av $(34 \times 7 =)$ 238 dagar. Såsom full tjänstgöring skulle för såväl ordinarie som icke-ordinarie lärare anses en undervisningstid av 34 veckor med för rektor 18—22 och för ämneslärare 24—28 undervisningstimmar i veckan. I tjänstgöringen skulle ingå undervisning dels vid vinterkurs om normalt minst 22 veckors längd, dels ock vid sommarkurs, fortsättningskurs eller folkbildningskurs med tillhoppa 195 timmar för rektor och 270 timmar för ämneslärare. Härvid är att märka att de sakkunniga räknat med bibehållandet av den nuvarande möjligheten för skolstyrelse att nedsätta undervisningsskyldigheten för ordinarie ämneslärare vid vinterkurs till 20 veckotimmar eller, efter skolöverstyrelsens medgivande, till ett än lägre antal timmar utan att fördenskull reduktion i förhållande till full tjänstgöring skulle anses föreliggande. I propositionen har befunnits lämpligt att vid avvägningen av löneställningen beräkna undervisningsskyldigheten i form av ett visst antal undervisningstimmar — minst 840 och högst 980 timmar — för arbetsår. Ordinarie tjänster, vid vilka dessa timtal icke skulle kunna uppnås, borde icke få förekomma annat än undantagsvis. Nämnda timtal ha erhållits genom att antalet undervisningstimmar per vecka, lägst 24 och högst 28, multiplicerats med 35, vilket sistnämnda tal motsvarar det föreslagna minimiantalet veckor för vinterkurs (22 veckor) jämte sommarkurs (13 veckor). Huruvida undervisningsskyldigheten även i folkhögskolestadgan skulle fastställas till visst antal undervisningstimmar för år eller angivas omfatta tjänstgöring under en vinterkurs jämte visst antal undervisningstimmar har i propositionen lämnats öppet. De för ordinarie ämneslärare angivna maximi- och minimiantalen undervisningstimmar skulle enligt propositionen utgöra nettotimantal i så måtto, att undervisningstimmar, som kunde beräknas infalla under helgdagar, lov eller motsvarande ledigheter, icke skulle beaktas vid beräklandet av omfattningen av lärarens undervisning. Vid lägre tjänstgöring skulle lönen för ordinarie ämneslärare minskas med en procent för varje 10-tal undervisningstimmar, varmed lärarens tjänstgöring under arbetsåret

understege 840; för extra ordinarie lärare skulle lönereduktion inträda enligt principerna för läsårsdaglön.

I likhet med motionärerna anser utskottet, att ett fastställande av undervisningsskyldigheten för de ordinarie lärarna, på sätt i propositionen föreslås, till visst timal för arbetsår skulle vara ägnat att allvarligt begränsa skolornas rörelsefrihet i fråga om undervisningens ordnande, något som enligt föredragande statsrådets i propositionen gjorda uttalande icke är avsikten. Enligt utskottets mening vore det icke tyckligt, om inom folkhögskolan de kvantitativa synpunkterna skulle tillmätas den stora betydelse vid beräkningen av lärarnas arbetsersättning, som propositionen synes föresätta. Folkhögskolans arbetsformer med personlig samvaro mellan lärare och elever vid sidan av lektionerna skulle härigenom kunna äventyras. Lärarlönesakkunnigas förslag, vilket innebär en beräkning av lärarnas tjänstgöring per kurs, lämnar betydligt större utrymme för en anpassning av lärarnas arbete till folkhögskolans hävdvunna arbetsformer. Skolornas nuvarande möjlighet att nedsätta antalet lektionstimmar till 20 per vecka är också ett uttryck för att alltför stor vikt icke bör läggas vid en strikt timberäkning. Att märka är vidare, att det i propositionen föreslagna beräkningssättet icke avses skola gälla för de icke-ordinarie ämneslärarna.

Enligt propositionsförslaget skulle av lärare utan särskild ersättning kunna uttagas tjänstgöring intill 980 undervisningstimmar. En sådan princip skulle — såsom ock i motionerna påpekas — strida mot den, som tillämpas vid realskolor och högre kommunala skolor, där timarvode utgår för tjänstgöring utöver det timal, som inom gällande intervall anses som full tjänstgöring för den enskilde läraren med hänsyn till arten av hans arbetsuppgifter.

Såsom nämnts, utgör det i propositionen angivna antalet undervisningstimmar i så måtto ett nettotimal, att timmar, som kunna infalla under helgdagar, lov eller motsvarande ledighet, icke skulle beaktas. Detta beräkningssätt synes utskottet icke kunna godtagas för folkhögskolans del. Skolans karaktär av internatskola innebär nämligen, att under helgdagar, lov eller motsvarande ledighet alltid en del elever kvarbliva vid skolan, varav följer, att vissa lärare även under sådan tid måste finnas tillgängliga.

Enligt propositionen skulle ordinarie ämneslärare övergångsvis få anställas å tjänster med mindre än full tjänstgöring, varvid som nämnts lönen skulle reduceras med en procent för varje 10-tal timmar under 840. Denna reduktionsregel är mindre förmånlig än den av de sakkunniga föreslagna. Har en lärare under vinterkurs om 22 veckor en tjänstgöring om i genomsnitt 26 timmar i veckan, blir hans sammanlagda timal 572, men eftersom lov och helgdagar skola borträknas, torde timaltet endast uppgå till 550. Hans lön skulle alltså reduceras med ($\frac{1}{30}$ av 840 — 550 =) 29 procent. Enligt lärarlönesakkunnigas förslag skulle i detta fall reduktionen stanna vid 23 procent. Med den utformning löneförslaget beträffande ordinarie ämneslärare erhållit i propositionen, torde det därför bliva förenat med stora svårigheter att utforma lönebestämmelserna på sådant sätt, att de ej

inskränka skolornas nuvarande frihet att ordna undervisningen på för skolorna lämpligaste sätt.

Av ovan anförda skäl kan utskottet icke biträda Kungl. Maj:ts förslag i nu förevarande del. Utskottet tillstyrker i stället det i motionerna framförda yrkandet om ett godtagande av lärarlönesakkunnigas förslag på förevarande punkt.

Även i de övriga hänseenden, i vilka Kungl. Maj:ts förslag skiljer sig från lärarlönesakkunnigas förslag, finner sig utskottet böra biträda de i motionerna framförda yrkandena. Med avseende å de föreslagna löneställningarna innebär detta ställningstagande, att för rektorer och ämneslärare skola gälla följande lönegrader, nämligen för rektor Ca 31, för ordinarie ämneslärare Ca 26, för extra ordinarie ämneslärare Ce 24 och för extra ämneslärare Cg 21. För övningslärarnas vidkommande följer av utskottets ställningstagande, att ordinarie tjänst skall på sätt lärarlönesakkunniga förordnat kunna inrättas såsom halvtidstjänst. Vidare skola för de extra ordinarie lärarna — med avvikelse från vad Kungl. Maj:t föreslagit — gälla de av de sakkunniga föreslagna lönegraderna Ce 19 (hushållsgöromål), Ce 17 resp. Ce 13 (kvinnlig slöjd och vävning), Ce 17 resp. Ce 15 (manlig slöjd) samt Ce 20 resp., undantagsvis, Ce 22 (teckning, musik och gymnastik). I fråga om behörighetsvillkoren bör gälla vad de sakkunniga härutinnan föreslagit.

Vad slutligen angår frågan om sjukvårdsförmånerna förutsätter utskottet, att sedan riksdagen numera godkänt det i propositionen nr 252 framlagda förslaget angående uppskov med den allmänna sjukförsäkringen, lärarpersonalen vid folkhögskolorna vid genomförande av ny lönereglering tillerkännes rätt till sjukvård i likhet med lärare vid folkskoleväsendet m. fl. icke-statliga lärargrupper.»

dels ock utskottets hemställan bort hava följande lydelse:

»att riksdagen må med avslag å Kungl. Maj:ts förevarande proposition, i vad densamma angår de statsunderstödda folkhögskolorna, samt med bifall till motionerna I: 483 och II: 574 besluta, att en lönereglering för lärarpersonalen vid de statsunderstödda folkhögskolorna skall genomföras i huvudsaklig överensstämmelse med det av 1941 års lärarlönesakkunniga framlagda förslaget.»

2) av herrar *Ivar Persson, Pålsson och Pettersson* i Dahl, vilka ansett, att utskottet i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 483 och II: 574 bort föreslå riksdagen att

a) uttala, att riksdagen förutsätter, att Kungl. Maj:t i samband med att frågan om slutlig lönereglering för folkhögskolornas lärare förelägges riksdagen framlägger förslag i syfte att undvika löneminskning för nytillträdande lärare vid skolor belägna på ortsgrupperna 1 och 2 och att därför de tre sista meningarna i det stycke, som på s. 39 börjar med orden »Här an-

givna», och på s. 40 slutar med orden »högre dyrorterna», bort ersättas med text av följande lydelse:

»En lösning enligt de av utskottet här ovan skisserade linjerna kommer för nytillträdande lärare vid skolor belägna å orter tillhörande de lägsta ortsgrupperna att medföra ej obetydliga löneminskningar i jämförelse med nuvarande förmåner, i varje fall såvitt angår slutlönen. Av rekryteringsskäl synes det utskottet angeläget, att dylika löneminskningar undvikas. Utskottet förutsätter, att Kungl. Maj:t för riksdagen framlägger förslag i sådant syfte i samband med att frågan om slutlig löne reglering för folkhögskolornas lärare förelägges riksdagen.»

b) uttala att statsunderstödd fortsättnings- eller folkbildningskurs — där oöverstigliga hinder skulle möta mot att anordna sommarkurs om 16 veckors längd — efter skolöverstyrelsens medgivande må förläggas till annan tid än i omedelbar anslutning till vinter eller sommarkurs och att därför på s. 40 efter det stycke som slutar med orden »eller folkbildningskurs» bort följa text av följande lydelse:

»Skulle oöverstigliga hinder möta att anordna sommarkurs om 16 veckors längd, för vilket fall läraren får förutsättas utfylla tjänstgöringen vid statsunderstödd fortsättnings- eller folkbildningskurs, förutsätter utskottet att sistnämnda kurs må efter skolöverstyrelsens medgivande förläggas till annan tid än i omedelbar anslutning till vinter- eller sommarkurs.»

c) uttala att som villkor för behörighet till ämneslärartjänst i Ca 26 bör gälla, att läraren efter avlagd akademisk examen fullgjort minst tre års tjänstgöring vid folkhögskola och att därför det stycke på s. 40, som börjar med orden »I propositionen», och slutar med orden »i Ce 21», bort ersättas med text av följande lydelse:

»I propositionen förutsättes såsom villkor för vinnande av behörighet till ämneslärartjänst i Ca 26, att läraren efter avlagd akademisk examen fullgjort minst fyra års tjänstgöring vid folkhögskola; lärare utan akademisk examen skulle över huvud taget icke kunna erhålla ordinarie anställning i annan mån än skolöverstyrelsen med hänsyn till lång och välmeriterad tjänstgöring beviljade dispens. För anställning såsom ordinarie adjunkt kräves filosofie magisterexamen jämte provårskurs samt minst två års lärartjänstgöring. Utskottet anser för sin del, att som villkor för behörighet till ämneslärartjänst i Ca 26 vid folkhögskolan bör gälla, att läraren efter avlagd akademisk examen fullgjort minst tre års tjänstgöring vid folkhögskola. Placering av extra ordinarie ämneslärare i Ce 24 bör vidare godtagas endast om för behörighet till sådan tjänst uppställas samma krav som förordats i fråga om behörighet till ordinarie ämneslärartjänst. I övrigt bör, såsom i propositionen förutsättes, inplacering av extra ordinarie ämneslärare enligt där angivna grunder ske i Ce 21.»

d) uttala att undervisningsskyldigheten för folkhögskolans lärare begränsas till 960 timmar för år och att därför de tre sista meningarna i det stycke

på s. 41, som börjar med orden »Beträffande övningslärarna», och slutar med orden »till propositionsförslaget», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Undervisningsskyldigheten för folkhögskolans övningslärare anser utskottet emellertid böra på sätt lärarlönesakkunniga föreslagit begränsas till 960 timmar för år i stället för i propositionen föreslagna 1 000 timmar för år. I övrigt biträder utskottet vad i propositionen föreslagits i fråga om anställningsformer och tjänstgöringsskyldighet för övningslärarna vid folkhögskolorna. Vad slutligen beträffar lönegradsplaceringarna för övningslärarna ansluter sig utskottet till propositionsförslaget.»

3) av her *Skoglund* i Doverstorp

4) av herr *Rubbestad*.

Tabell,

utvisande löneökning (+) resp. löneminskning (−) för år å skilda ortsgrupper för ordinarie ämneslärare vid folkhögskolorna vid jämförelse med nuvarande löneförmåner enligt *dels* 1941 års lärarlönesakkunnigas förslag (alt. I), *dels* propositionsförslaget (alt. II), *dels* ock utskottets jämningsförslag (alt. III).

Nuvarande bostadsförmåner ha för samtliga ortsgrupper beräknats till det belopp — 1 500 kronor — varifrån lärarlönesakkunniga utgått i sina beräkningar för 2-ort.

Nuvarande slutlön uppnås efter 12 år, under det att enligt det föreslagna systemet slutlönen uppnås redan efter 9 år.

Kurstyp m. m.	Ökning (+) eller minskning (−) i kronor för år					
	i begynnelselön enligt alternativ			i slutlön enligt alternativ		
	I	II ¹	III	I	II ¹	III
Ortsgrupp 5 (6 skolor)						
vk 22 v + sk	+ 2 74	+ 2 244	+ 2 372	+ 2 079	+ 1 487	+ 1 635
vk 21 v + sk	+ 2 499	+ 1 862	+ 2 372	+ 1 783	+ 1 043	+ 1 635
vk 24 v	+ 1 724	+ 577	+ 1 342	+ 718	− 615	+ 274
vk 22 v	+ 2 146	+ 872	+ 1 764	+ 1 059	− 422	+ 615
vk 21 v	+ 1 891	+ 489	+ 1 764	+ 763	− 866	+ 615
Ortsgrupp 4 (10 skolor)						
vk 22 v + sk	+ 2 311	+ 1 819	+ 1 942	+ 1 636	+ 1 062	+ 1 205
vk 21 v + sk	+ 2 066	+ 1 452	+ 1 942	+ 1 349	+ 631	+ 1 205
vk 24 v	+ 1 354	+ 248	+ 985	+ 349	− 943	− 82
vk 22 v	+ 1 795	+ 566	+ 1 425	+ 708	− 727	+ 277
vk 21 v	+ 1 549	+ 197	+ 1 426	+ 421	− 1 158	+ 277
Ortsgrupp 3 (19 skolor)						
vk 22 v + sk	+ 1 869	+ 1 396	+ 1 514	+ 1 194	+ 638	+ 777
vk 21 v + sk	+ 1 632	+ 1 040	+ 1 514	+ 916	+ 221	+ 777
vk 24 v	+ 985	− 80	+ 630	− 20	− 1 271	− 437
vk 22 v	+ 1 444	+ 261	+ 1 089	+ 357	− 1 033	− 60
vk 21 v	+ 1 207	− 95	+ 1 089	+ 79	− 1 450	− 60
Ortsgrupp 2 (29 skolor)						
vk 22 v + sk	+ 1 427	+ 972	+ 1 085	+ 752	+ 214	+ 349
vk 21 v + sk	+ 1 199	+ 630	+ 1 085	+ 483	− 189	+ 349
vk 24 v	+ 616	− 408	+ 275	− 390	− 1 600	− 793
vk 22 v	+ 1 093	− 45	+ 751	+ 6	− 1 338	− 397
vk 21 v	+ 865	− 386	+ 751	− 263	− 1 741	− 397
Ortsgrupp 1 (3 skolor)						
vk 22 v + sk	+ 973	+ 537	+ 646	+ 309	− 210	− 81
vk 21 v + sk	+ 755	+ 210	+ 646	+ 50	− 599	− 81
vk 24 v	+ 236	− 746	− 91	− 759	− 1 928	− 1 149
vk 22 v	+ 732	− 359	+ 405	− 345	− 1 643	− 735
vk 21 v	+ 514	− 686	+ 405	− 605	− 2 033	− 735

vk = vinterkurs, sk = sommarkurs, v = veckor.

¹ Siffrorna avse lärare med 24 veckotimmars undervisningsskyldighet, för lärare med flera veckotimmar är alt. II gynnsammare än som framgår av tabellen. Nettoberäkningen antagas medföra, att en vecka bortgår av vinterkurs och att 10 timmar bortfalla vid sommarkurs om 270 timmar.